Carthusii manes, et fortunata priorum
Nomina sacra patrum sit fas vos ore vocare.
Vos sacrosanctae animae cineresque atque ossa parentum
O decora, o nostri clarissima lumina coetus
Qui primi vitam primus posuistis in annis
Inter Carthusiae prima incunabula nostrae.
Tres simul, exactis vix quinque aut quatuor annis
Sollicitudinibus fessi, curisque gravati, et
Mille voluminibus rerum vel mille morandis
Distracti ac velut Euripo fluxu atque refluxu,
In multam abstracti vitamque viamque forensem.
Si mea praecordia veniant ad vota vocatae
In laudes vestraeque ferar praeconia vitae.
Quod si me clypeo vel dicere forte inhibetis
Terreo, aut si me pede currere forte soluto
Protinus expediam, nec me labor iste gravabit
In laudesque viam vestras, vestraque laudes
Sacra canam vel quae vobis praeparata labori
Quae merces, vel honor respondeat. Ergo inhibete
Dicere me, dicam quodcunque quantis hic decoris
Sit cumulus, quis vos, quis luminis ambiat orbis
Quantaque salvatum perfruitur gaudia pectus
Et quo vos patrius primum suscepit Olympus
Myriades vobis terque myriadesque bonorum
Sunt pro brevibus curis, pro suavi-amaris
Atque catenatis vos serta laboribus ornant
Pro sensu maeroris habetis pallia laudis
Pro cilicis coelos, pro seta et crine cameli
Solibus aeternis vel lumine semper amicti

Semper honorati quorsum-quorsum itis, euntis.
Praecedunt, stipantque latus vel pone sequuntur
Mille animae, velut innumerae de montibus agnae
Lotae lacte. Subit tum plurima turba, gregesque
Caelitum, altitonique chori, caelique silentum
Qui soli vixere sibi dum vita maneret
Et tectis sine sole domos, procul urbe relicti
Incoluere, dii terrarum, animaeque beatae.
In modico, in puncto despecti forte fuistis
Dum procul in sylvis tristis Babylonis ad ipsas
Forte sedetis aquas; sed nunc in lumine lumen
Cernitis, et laeti bibitis de flumine flumen
De torrente voluptatis, de fontibus Agni.
Et tanquam fulmen desurrexitis omnibus astris.

Ex Charta Capituli anni 1472.

Novam plantationem prope Buscum Ducis
ordini nostro incorporamus, In nomine patris
et filii et spiritus sancti. Quam plantationem domum
S. Sophiae Constantinopolitanae nominare volumus
et praeficimus in priorem dictae domus
D. Walterum a domo Bethlehem in Rura,
munda absolutum.

154

Secundus prior

§ 8.

Habuit V. P. Arendius successorem Henricum
de et nomine prudentem qui primus in Cart^a
vallis gratiae Brugensi functus officio prioris
novissime traductus est in hanc domum; cuius
cura permaxima videtur in libris et scriptis
fuisse, nec non erga salutem singulorum privata
et omnium communem; scripsit enim Tetralogum
quendam qui adhuc extat m.s. et servatur
apud nos, et alia quaedam quae tamen lucem
non viderunt. cuius tempore virtus et inno-
centia refloruisse visa est cum ipse pro insita
morum lenitate vacaret studiis, et alios
ad mansuetudinem vitae verbo et exemplo
revocaret. Antiqua consuetudo fuit sanctorum
et prophetarum usque repetita temporibus
concionandi in plateis vel in porta civitatis
usque Habiba, et Christus ipse Dominus de se
ipso testatur: Ego palam locutus sum mundo
ego semper docui in synagoga et in templo quo
omnes Judaei conveniunt, et in occulto locutus
sum nihil. Hic vero prudens pater docebat
suos domi forsan; domi quidem vivo vitae
exemplo, foris autem et in plateis scripto, legerat
enim, derivantur fontes tui foras ad extraneos

Rapiebat occasionem solitudinis inopinatamque quamlibet
si qua occurrisset secessionem ut sibi vacaret, et
deo, et arbor exinde fieret quae (sicut in psalmo dr)
scriptum est aquam, et in foliis perennat ut suo
tempore fructus agat, quae non ignem non secundum
tempore fructus agat, quae non ignem non secundum
visura est. ita ille vitam suam exercebat, ut non
sibi solum sed proximo quoque prodesset ac fructum
in tempore suo proferret. Tempore suo fructum
suum dare nihil est aliud quam post exercitium servi-
tii et post solitudinem aliquot annorum quando iam
purgatus est interior homo, tum demum ad scribendum
vel praedicandum verbum dei totum se conferre
si enim vitae et ordine se exercuerit in solitudine
sicut dubium est, quin fructum suum dabit; sed
si vero secus vel citius tentaverit scribere vel
proximum velle exhortari et verbum ad fructus
proferre, praepostere faciet et nihil efficiet
quia facit in tempore non suo. Quod cum hic
prudens pater non ignoraret, prius meditabat^r
in silentio, quod praedicaret in aperto, vel scripto
consignaret verus et naturalis successor dio-
nysii, quem ideo secundum priorem Domus huius
pono, non quod ignorem Timannum Crocum
personam temporum ante eum sedisse, sed propter
dignitatem ordinis et vitae gravitatem visus est
hic praeponi debere, sequuntusque in hac licentia
facti Evangelistam qui Christum dicit filium David
filium Abraham, cum dicere debuerit filium Abraham

filium David. quod ideo fecit quia rursum ei repe-
tendum fuisset Abraham, si primo posuisset Abraham
addit D. Chrysostomus aliam causam, videlicet quod ideo
praeposuerit David, tanquam celebriorem et qui magis
in ore omnium versabatur. Non immerito facimus
hic idem, quia enim hic V. P. celebris est et apud
Sutorem, et apud Rostum et apud Petrum qui
omnes vocant Vroedum vel prudentem hunc est
quod ipsum quam fieri potest vicinissimum
Dionysio facimus, tanquam spirituale collum
sub aureo capite et tanquam celebriorem quamvis
alio qui ponatur vel longo post tempore sequentibus
sit cum, quique proxime sapientia et virtute
accedat ad Dionysium; cum quoque ut servi...
ordinem mysticae statuae Babylonicae quam vidit
Nabuchodonosor, decerni siquidem, quantum
fieri poterit ostendere hic quoque forma aliqua
fuisse sub Rectoribus et Prioribus statuae
illius mysticae, cuius caput Dan. 2. c. describitur
fuisse ex auro optimo, pectus autem et brachia
de argento, porro venter et femora ex aere,
tibiae ferreae, pedum autem quaedam pars
ferrea quaedam fictilis. Cuius extrema parte
cum D. Hieronymus interpretatus fuisset de
Romano Imperio poena omnium incurrit
indignationem; quod ne nobis similiter in
simili forte interpretatione accidat rejicio
omnis interpretationem illam in futura tempora
qua nec fortassis ad hoc impleta est forma huius
prophetia illa

Nisi quis per tibias ferreas intelligere velit
P. Hamilium, cuius verbum fuit sicut ferrum.
Hic itaque venerandus vir P. Prior de Vroede
(ut exhauriam quod de illo superest dicendum)
Cum per annos septem praefuisset huic domui
finem vivendi fecit anno 1484.

Appendix ad superiora

Quia enim propositum mihi est annales hos per
priores deducere, et distinguere, ne fortasse
interrumpant intentionem propositi mei quaedam
quae per eadem tempora contigerunt, et quae
notatu digna visa sunt, appendam hic tanquam
parerga et extravagantia; et post hac ad
annorum supputationem revertemur. Hac autem
ex antiquis chartis descripsi, ac inprimis illud:
Obitus D. Arnulphi de Herlair militis equestris
ordinis (qui fuit fundator et dotator huius cellae in
Carthusia S. Sophiae prope Sylvam ducis sunt verba
textus) cuius obitus servabatur in kalendario
domorum sub 20 Januarii. Obiit autem anno
1473. plenus bonorum operum et flagrantis
adhuc recentisque misericordiae quam effuderat
in nos abunde, qui etiam eleemosyna velut
aqua quadam baptismi purgatus, ut speramus,
aulam regni coelestis perpetuo regnaturus
intravit, ubi et trabeam quam hic dedicavit
altari resumpsit. Dedit enim in usus altaris

trabeas caerulei coloris et alias ex quibus
factae sunt casulae, quibus adhuc hodieque utimur
Cuius augustissimus animus maior saeculo
dignus deo contemptis calcatisque huius vitae
delectis et divitiis cum se supra se erexisset
vidissetque nihil amplius sibi de suo dominatu
superesse praeter corpus suum erogavit dedit
et illud et se totum nobis sepultusque est apud
nos in choro in ecclesia [illegible] quae fuerat
sicut dixi monialium orthensium
Anno sequenti videlicet 1476 notatur obitus
v. p. Walteri Overdij cuius iam meminimus.
Anno 1477 annotatur obitus Caroli principis
Audacis cuius similiter satis superque iam ante
meminimus
Quorum virtus et memoria quamvis nulla
privata laudatione nostra indigeat cum ipsa sibi
merces sit et praemium, tamen quia humanitas
vult ut id grati animi significatio celebratur
nos id parentamus hoc carmine.

Cereis, thus, et hostia laudis
pro fundatoribus defunctis.

Suscipe summe deus, quod spiritualis odoris
offerimus munus. proque fidelibus, oro
Hostia sacra tuis, quae se, dum vita ~~manebat~~ superstes
Esset adhuc, simili commendavere litantes
officio. at quia iam vitae sunt lumine cassi
Nos pro illis, tua turba, vicaria dona sacramus
Et pia thura focis adolent, sed et igne corusco
Illustrare diem certamus, et aemula coeli
Lumina luminibus praefigimus omnibus aris
O deus aeterni fons luminis, ignis ab igne
(Ignis enim deus est consumens semper et ardens)
Da sistat tandem requiem lucemque perennem
Et miserere (potes namque omnia) sub hos figuris
Symbolicas ceras, thureis, laudesque canoras
Accipe dona spei, fideique et pignus amoris
Et si quid (quia deficimus saepe in his tribus omnes)
Defuit sit plenae fidei vere, spei, rei,
Suppleat haec simplex ac trina oblatio quicquid
Imperfectum oculi viderunt aperte, nec ultra
Iustitiae eas urens, succensa nec ultrix olla
Virgaque in aeternum vigilans ne corripiat illas;
Sed sceptrum protendens remissi symbolum in illas
Iudicij. satis est punivi aequissime iudex
Da meliora pijs, ardoremque hostibus illum.

Qua usu receptum est quod et fieri videmus ut
praecipue domus aut collegij fundatori inter missarum
solemnia offeratur sedens iuxta altare cereus, in
protestationem accepti beneficij, fundationis et
obedientiae, ita nos hic quia praesentibus et vivis
non potuimus, saltem pro vita functis, deo in grati-
arum actionem et laudem obtulimus et offerimus
ut si qui adhuc indigent in lucem miserationum divin-
respirent, intervenientibus suffragio et oblatione nostra.

Alia appendix.

Refert Val. Max. auditum fuisse Romae ex ore deae
Fortunae: Rite me vidistis, riteque dedicastis. Hoc puto
beatam D. Virginem de Ordine nostro vel de hac domo
dicturam fuisse si nos alloquio suo dignata fuisset, tunc
cum haec domus primum dedicata est, et Ecclesia nova
erectione statuarum et imaginum ornari coepit; nam et
circa haec tempora id est anno 1474. est edictum a
Capitulo generali ut deinceps ad laudem et gloriam
praecelsae Dei genitricis et Virginis Mariae laudabili
more imitando institutionem Ecclesiae festum praesentationis
eiusdem in templo celebraretur solemniter per totum
Ordinem. Unde cum primum pararetur domus et templi
varia donatione consecrarentur et supellectile sacra
visa est inter haec B. Virgo invisibiliter offerri in templo
simul et totus ordo visus est nobiscum conspirare
et D. Virginem in templo praesentare, unde non
immerito dicere potuit nobis: Rite me vidistis et
rite dedicastis. Accessit aliud mirum:
quod et haec provincia a provincia Alemanniae avulsa
primum circa haec tempora provincia per se
esse coeperit, quod patet ex chartis, nam prima
charta capituli quam recepimus satis ostendit hac
domum sub provincia Alemanniae censeri solitam.
Constabat autem 18 domibus quarum sex (teste
fratre Joanne Camoto) dicebantur summe divites et
opulentae, sex mediocres, sex tenues seu pauperes,
taxa huius provinciae ordinaria tunc erat quinqua-
ginta ducatorum, nec illa post provinciam Hispaniae
(quae sexaginta ducatos solvebat) maiorem taxam
pendebat (quod ex chartis deprehendi potest) unde
et ex hoc solo colligi potest quantum floruerit hoc
dominio. Et illas quidem pepererat pietas sed

sed filia comedit matrem, nunc superest magni nominis
umbra, possumusque dicere, fuimus Troes.

Obierunt hoc anno 1476. duo luminaria magna
ordinis, unus D. Henricus de piro doctor theologiae
qui professus D. Coloniae praefuit in Jerusalem prope
Buschmium, et alibi, et in domo Ruhle prope Tremoniam
et prope Wesaliam.

Alter Nicolaus Harlem prior S. Catharinae prope
Antwerpiam Visitator provinciae Picardiae, sic huius
provinciae quae olim Picardia vocabatur, item
alias prior domus Novae lucis S. Salvatoris prope
Traiectum, qui longo tempore dirigebat negotia
Capituli generalis eratque vir magnus in saeculo et in domino
quorum nomina libenter apprehendimus quia sunt
domestici huius provinciae.

Anno 1484. Annotatur obitus D. Aleydis piae
fundatricis his verbis. Obiit Dna Aleydis piae fundatrix
domus S. Sophiae prope Buscumducis habens plenum
cum psalterio monachatum et anniversarium perpe-
tuum scribendum in Calendario domorum; nec est
dubium quin singularia beneficia privata habuerit
in hac domo, quamvis non potuerim deprehendere
quae vel quanta; quae si nec habuisset tamen pie
credimus quod pulcherrimam beneficiorum suorum
mercedem consecuta decesserit et perceperit ibi
non a nobis ~~voto~~ certe a domino (atque utinam!)
retributionem magnam. Dicant omnes, fiat. Amen.

Alia appendix.

Refert Val. Max. auditum fuisse Romae ex ore deae
Fortunae: Rite me vidistis, riteque dedicastis. Hoc puto
verius B. Virginem de Ordine nostro vel de hac domo
dicturam fuisse, si nos alloquio suo dignata fuisset; haec
cum haec domus primum dedicata est, ex Ecclesia nova
erectione statuarum et magnum ornatum coepit, nam et
circa haec tempora id est anno 1474 [illegible] doctrina
Capitulo Generali ut deinceps ad laudem et gloriam
praecelsae Dei Genitricis et Virginis Mariae laudabili
more imitando institutionis Ecclesiae festum praesentationis
eiusdem in templo celebraretur solemniter per totum
Ordinem. Unde cum prima parietes domus et templi
varia donatione constituerentur et suppellectilis sacra
visa est inter haec B. Virgo rursus offerri in templo
simul et toto ordo visus est nobiscum conspirare,
ut B. Virginem in templo praesentare. Unde non
immerito dicere potuit nobis: Rite me vidistis et
rite dedicastis. Accessit aliud nimirum
quod et haec provincia a provincia Alemaniae
primum circa haec tempora provincia per se
esse coeperit, quod patet ex Chartis, nam prima
Charta Capituli quam recepimus satis ostendit haec
domum sub provincia Alemaniae censeri solitam.
Constabat autem 18 domibus quarum sex (ut ipse
frater Joannes Camoto) dicebantur summe divites et
opulentae, sex mediocres, sex tenues seu pauperes.
Taxa huius provinciae ordinaria fere erat quinqua-
ginta ducatorum, nec ulla post provinciam Hispaniae
(quae sexaginta ducatos solvebat) maiorem taxam
pendebat (quod ex Chartis deprehendi potest) unde
et ex hoc solo colligi potest quantum floruerint quon-
dam ipsi. Et illas quidem pepererat pietas, sed

sed filia comedit matrem, nunc superest magni nominis
umbra, possumusque dicere, fuimus Troes.

Obierunt hoc anno 1476 duo luminaria magna
ordinis, unus D. Henricus de Piro Doctor Theologiae
qui professus domus Coloniae praefuit in Juliaco prope
[illegible], [illegible], et in domo [illegible] prope [illegible]
et prope Wesaliam.
Alter Nicolaus Harlem prior S. Catharinae prope
Antverpiam Visitator provinciae Picardiae, sic enim
provinciae quae nunc Teutoniae [illegible] Picardia vocabatur, item
prior domus Novae Lucis S. Salvatoris prope
[illegible] Trajectum, qui longo tempore diversa negotia
Capituli Generalis egit, vir magnus in saeculo et in domino
quorum nomina libenter apprehendimus quia sunt
domestici huius provinciae.
Anno 1484 annotatur obitus D. Aleydis Pieck [illegible]
his verbis: Obiit Dna Aleydis Pieck fundatrix
domus S. Sophiae prope Buscumducis habens plenum
cum psalterio monachatum et anniversarium perpetuum
tum scribendum in Calendario domorum. Nec dubium
quin singularia beneficia privata habuerit
in hac domo, quamvis non potuerim deprehendere
quae vel quanta, quae si nec habuisset, tamen pie
credimus quod pulcherrimam beneficiorum suorum
mercede constata decesserit et perceperit istis
non a nobis ~~voto~~ certe a domino (atque utinam)
retributionem magnam. Dicat omnis clericus Amen.

Prosopopoeia sunt

Elegidion ad obitum

Aloysii pueri

Illa ego quae genus et vultus et nomen Olympo
Deduxi foelix morsque animaeque anima
Ipsa mea; quae nata Deo nunc reddita caelo
Solibus aeternis tempus in omne fruor
Ad te converso caro, fratrum, et pulveris umbra
Haec mea verba, precor, quisquis es aure ~~bibe~~
De terra nuper sublata in sede locata
Siderea video quid sit homo. Quid? humus.
Nos ubi decidimus quo praevia turba parentum
Pulvis et umbra sumus, fumus et aura sumus
Ex nihilo facti subito desinimus esse.
Heu mihi quam vana est et cita vita hominis
Illa etiam quae longa ac infinita videtur
Quam brevis est et quam lubrica vita fugax.
Innumerae curaeque catervaque dolorum
Succedunt morbi mille abeunte die.
Iudicium incertum et verum experientia fallax
Nutabunda quies, spes dubia, aegra salus.
Occurrunt mihi simulachra quaedam rerum
Fallitur humanus deceptusque labor,
Et nullum paene est in vita immortale verum homo
Sed variat votis, mens labat, haeret aqua
Intempestivas mortes et funera mille et
Mille vides, quisquis vivus in orbe, vides.
Hic cadit ante diem, puer hic ante ora parentum
Hic patriis, avidis obsitus, ipse obit
Crassus ~~ut fertur~~ abit, vel quisquis avarior illo est
Cui dictum est, aurum ~~maxime~~ Crasse bibe.

Heu ~~nos~~ omnes morimur, quasi aquae dilabimur omnes
In terram ~~redit~~ quae unde creatus homo est.
Nec parcit lachrymis, lachrymis licet inalet orbis
Quae tibi pro foribus mors inopina sedet
Cumque nihil magis sit dubium quam tempus et hora
~~Mortis~~ Et nihil incerta certius esse queat
Una tamen res est quae longe certior illa est:
Virtus, hanc sequere o quisquis es illa manet
Haec ~~te~~ sublatam terris interserit astris
Haec auriga ~~tibi~~, certaque ad astra via est.
Haec Ariadneo ducens filo certior omni est
Hanc tibi, mortalis, collige, volve glomum.
Minotaurus inest. Ubi quaeris? in inguine et ista
Carne tua, tecum semina mortis habet.
Labyrinthalorum cuius nervus perplexus et arcus
fasciis instar habet corpus, adurit enim.
Urit enim mors prima secundaque, prima via est, at
Aeternus nullo tempore finis erit.
Quae redit in sese semper semperque recurrat
Mille habet ambages mille recessus habet
Annulus est, sed gordius intricatus et idem est
Et redit in nodum ~~circulus illa suum~~
Regia sed virtus ~~nec~~ falli et fallere nescit,
Hanc sequere et certo tramite carpis iter.
Illius ciaque ductu mala plurima, fata
Tristia, et aeterna flumina ~~dura~~ caeca Stygis,
Ne putas et larga manus, actuaque ~~[illegible]~~ innabit
Dedita mens nisi, sed tamen illa magis.

§. 9.

Quaenam fuerit facies domus et Ordinis ab anno 1484 et deinceps

Successit V.^li P^ri ac D. priori Henrico Wredio
Emmanus Broeckus qui per annos totos 12
praefuit huic domui, de quo nihil memorabile
legimus, nisi quod laudabiliter valde credita
sibi domum hanc rexisse dicatur. fuit is pro-
fessus domus Amstelredamensis in qua etiam
obijt plenus dierum. Dolemus nihil annotatum
de illo fuisse, vel si fuerit ad nos non pervenisse.
Quartus qui et primus fuit professus huius
domus eductus e medio gremio eorum. Domnus
Daniel de Antwerpia qui annis 40 plus minus
rexit domum hanc. Quintus porro Quinimo vero
magister officij vidit annos petri quin imo vixit
etiam supra illam aetatem praefuit enim annis 27
et sex mensibus. Sub his prioribus floruit
adhuc domus, eratque status rerum nostrarum
paratus, non erat Sathan neque occursus mali.
Sub his fuit disciplina domestica sarta tecta
servata velut argenteum pectus sub aureo
capite, puritas nimirum doctrinae, fideique
Catholicae indubitata professio, verbum Dei per
omnes adhuc sincerum et incorruptum praedi-
cabatur, quod utique comparatur argento iuxta
illud

Hubertus Loen prof. d. Bruxell. patria Sylvad. 5 prior.

Eloquia Domini eloquia casta argentum igne exami-
natum probatum terrae, purgatum septuplum. Sed
quaenam fuerit post haec tempora videlicet ab anno circiter
1520. videamus. Non possumus id certius depre-
hendere quam ex antiquis chartis. omitto quod ab
orbi huius quinti decimi saeculi statim Martinus
Lutherus velut fax et turbo Germaniae turbave-
rit omnia sua doctrina, quae velut adulterinum
argentum et ipse tanquam putidum alchyma et
phlegma cum doctrina sua adulterina et
fuit ex argenteo pectore Ecclesiae, sed de
his quae foris sunt nihil ad nos attinet modo
tantum hic agimus de domestico regimine
itaque saeculo novo incunte, anno videlicet c.
1525. vel ab hac domo condita circiter
visus est ordo totus et per consequens de
hac paulatim deformari, Nam neglecto in-
cultu animi, postpositoque studio virtutum ac
exercitationum sacrarum, videre erat quosdam ad
exteriora laxatis habenis totos se effundere
non solum immergere sese immoderatius labori
manuali, sed quod gravius et intolerabilius erat
exercere damnatas et periculosas artes alchimiae
turpis quaestus gratia contra quos ordo gravis-
simam sententiam fulminavit. Ita prorsus, iam
incipiebat saeculum argenteum unde toto pectore
et argenteis brachijs conabantur aurum et argentum
cudere.

§ 9

Quanam fuerit facies domus et Ordinis ab anno 1484 et deinceps.

Successit V.li Pri ac D. priori Henrico Vrande
Emmanuel Crockius qui per annos totos 12
praefuit huic domui, de quo nihil memorabile
legimus, nisi quod laudabiliter valde creditam
sibi domum hanc rexisse dicatur. fuit is pro-
fessus domus Amstelredamensis in qua etiam
obyt plenus dierum. Dolemus nihil annotatum
de illo fuisse, vel si fuerit ad nos non pervenisse.
Quartus qui et primus fuit professus huius
domus eductus e medio gremio Prior domus
Daniel de Antwerpia qui annos 40r plus minus
rexit domum hanc. Quintus porro [illegible]
magistro officii vidit annos [illegible] quin imo vixit
etiam supra illam aetatem praefuit dum annis 27
et sex mensibus. Sub his prioribus floruit
adhuc domus, eratque status rerum nostrarum
paratus, non erat Satan neque occursus mali
sub his fuit disciplina domestica sarta tecta
servata velut argenteum pectus sub auro
capitis, puritas minirum doctrinae, fideique
Catholicae indubitata professio, verbum Dei per
omnes adhuc sincerum et incorruptum praedi
cabatur, quod utique comparatur argento iuxta
illud

Eloquia Domini eloquia casta argentum igne exami-
natum probatum terrae purgatum septuplum. Sed
quantum fuit post haec tempora videlicet ab anno circiter
1520. videamus. Non possumus id certius depre-
hendere quam ex antiquis chartis. omitto quod ab
orbi huius quinti decimi saeculi statim Martinus
Lutherus velut fax et turbo Germaniae turba-
verit omnia sua doctrina, quae velut adulterinum
argentum et ipse tanquam putidum alchymista excoxit
phlegma cum doctrina sua adulterina [illegible]
fuit de argenteo pectore Ecclesiae, sed de his
quae foris sunt nihil ad nos attinet iudicare,
tantum hic agimus de domestico regimine
itaque saeculo novo incunte, anno videlicet circiter
1525. vel ab hac domo condita circiter 40.
visus est ordo totus et per consequens domus
haec paulatim deformari, Nam neglecto interiori
cultu animi, postpositoque studio virtutum ac ex-
ercitationum sacrarum, videre erat quosdam ad
exteriora laxatis habenis totos se effundere
non solum immergere sese immoderatius labori
manuali, sed quod gravius et intolerabilius erat
exercere damnatas et periculosas artes alchimiae
turpis quaestus gratia contra quos ordo graviss-
imam sententiam fulminavit. Ita prorsus, ut iam
incipiebat saeculum argenteum vide toto pectore
et argenteis brachiis conabantur aurum et argentum
excudere.

ibi est error. Ubi dicitur quod
D. Petrus [illegible] praefuisse
Prior domus [illegible], Haec enim
domus tantum incepit circa 154.
aliusque error videtur
cum idem Prior dicatur coepisse
praesidere huic domui an. 1519
quod fieri non potest, si D.
Hubertus eius praedecessor
praefuerit annis 27. ut
supra dicitur.

Vidisses alios quaestuosis et parum iustis contractibus
seipsos intricare, alios alia moliri, contra quos cura
et disciplina patrum, prout debuit, invigilavit. Quosda
vero (quod vel invitis quoque potuit obrepere) sub
colore hospitalitatis abdomini et carnem nutrire, fructe
ventris curam cutis et carnis in desideriis agere,
quibus nihil in vita dulcius quam propter vitam vivere
et miseram animam non curare, commessari, garrare
et similia languida solatia coacervare quae indigna
sunt homine, apud quos cum nec consideratio nec ratio
status sui locum haberet, censura capituli contra eos
insurrexit, quae prohibuit maxime prioribus ne cum
quibuslibet indifferenter comedant, ne eousque se fle-
[illegible] ut ijs quibus honeste negare possunt pro-
fidem suam, minimum servant, et contra gravitatem
suam et ordinis inepte se subdant: multo minus
auctores sint subditis suis commessationum aut [illegible]
lationum, quas quidam priores concedebant, ut
haberent socios et participes intemperatae vitae suae,
qui etiam conati sunt extra capto Generali ut licerent
religiosis spatiamentorum gratia extra domum comedere
et bibere, sed illis hoc negatum fuit. Subscripserant.
alia praeterea vitia, praesertim in hac domo, inde vero unde
[illegible], constat tamen turbatam fuisse pacem, propter
quod quidam relegati sunt extra provinciam, alij penitus
ab ordine vel a provincia abscissi, quorum unus
Adamus quidam ad aliorum terrorem cum [illegible] homo
vagus et fugitivus ab hac domo et a provincia ab-
cissus est. Secuta est anno 1522 [illegible] et
inordinata prioris electio, qui per capitula sequentis
anni depositus est, et in ordine redactus. alia praeterea
atque alia domum turbarunt incommoda quae ut
verisimile est

Deus permisit, qui novit semper ex malis bona elicere,
quod etiam dispensationis divinae magnum est sacramentum.

§. 9. Sextus prior D. Petrus Scherpenisse

Successit D. Henrico Loenio quidam anonymus qui per aliquot menses tantum quasi per imaginem sedit, eo — Sedere coepit anno 1515.
quod illegitime fuisset electus. Substitutus est autem
Dominus Petrus Scherpenisse professus domus huius, qui
prius prior fuerat Delphensis Carthusiae, [illegible] qui
etiam passus est suas difficultates et suos manes et
ut erant turbulenta tempora turbationes illi domi
[illegible] non defuerunt, accusante et expostulante adversus
eum Joanne de Gandavo qui querebatur proditorie
ab hoc priore propalatam fuisse suam confessionem.
quod cum sit detestabile crimen et egeret evidenti
probatione, nec tamen hic nisi semiplena posset
probari (nullum enim alium poterat habere testem
nisi seipsum et dictum quod de iure tantum est semi-
plena probatio) propter pacem et graviorem
animorum alienationem [illegible] evitandam hic
pater prior missus est ad Carthusiam Leodiensem ut
ibi gereret officium prioris, et Dominus Godefridus
Cluts prior Leodiensis venit ad hanc domum in
qua per biennium sedit. Praefuit autem D. Petrus
de Scherpenisse in universum tam in hac quam in
aliis domibus quinquaginta octo annis. Rara
avis in terris, cum passim annis hodie fortassis
in ordine non inveniatur. Celebravit ante quadri-
ennium D. Matthias Hovius suum jubilaeum quod
quinquagesimum sacerdotii sui annum superasset:
si tot annis prioris aut archiepiscopi egisset quid non
fecisset?

Incertum autem et incompertum fuit et est adhuc, an hic
vere deliquerit in illo quod Jodocus a Gandavo crimina
batur eum fecisse. Suspicor autem interpretative tantu
et implicite propalatam fuisse confessionem, non verbo
sed facto, quod fieri potuit si prior usus fuerit cog
nitione acquisita ex confessione maxime illo tempore
quando Bulla Pontificia nondum extabat qua
prohibetur ne Confessarius superior utatur scientia
acquisita ex Confessione: Quia si verbo vel signo
vel quocunque demum modo simili revelasset puto
quod non evasisset carcerem; praesertim cum hic
superioribus annis tam severe animadversum sit in
quendam Confessarium, qui cum sederet in sua sede
Confessionis et casu homicida in flagranti delicto
deprehensus fugiens satellites transiensque per Ecclesiam
procidisset ad pedes eius et confessus fuisset crimen
suum statimque rursum fugam arripuisset, supervenientibus
apparitoribus qui homicidam insequebantur
ipsique interrogantibus sacerdotem, qua vel quonam
fugisset, ostendissetque ille manu vel nutu ostium
per quod effugerat, fuissetque criminosus apprehensus
amicis homicidae eius accusationem ad Summum
Pontificem deferentibus, sacerdos loco homicidae
capite plexus est ut alter absolutus. Hoc ex viris
fide dignis accepimus. Quod si propter causa tam
levi animadversum sit (in qua) in istum, non est veri
simile quod hic pater tam facile poenas [illegible]
ordinis evasisset. Nihilominus quia tunc fieri potuit
et nunc adhuc quoque potest fieri ut crimen admissum sit

et impunitas crimini data, nemo nostrum se decipiat
quia quamvis hic ad horam fortasse res lateat, tamen
aliquando revelabunt caeli iniquitatem illius qui revelaverit
sacrosanctum et tremendum illud secretum, et
terra adversus eum consurget et manifestum erit
peccatum illius in die furoris Domini, cum eis qui
dixerunt domino Deo recede a nobis scientiam
Bullarum aut Statutorum nolumus, in diem perditionis
servabitur et ad diem ultionis ducetur.

Emmanuel Rodericus quidam minorita
colligit omnes Bullas pontificum inter quas
et illa extat quae prohibet id quod s.

Appendix.

Anno quo praesidere coepit hic domini D. P. Schorpenisse
(qui fuit 1515, in qua 22. annis praefuit usque ad annum
nimirum 1538 exclusive) ordinatio facta est in Capitulo
Generali A° 1515. de Canonizatione P. N. Brunonis
Estque haec quam hic subjicimus de verbo ad verbum.

Ista Carta privati Capituli die xx. mensis fe
per Rdum patrem Cartusiae et caeteros priores ad hoc
Cartam praeteriti generalis Capituli nominatos cum Con
Cartusiae celebrati praetextu, ut ad causam certorum par
torum per priorem domus Neapolis visitatorem provinci
palem provinciae Lombardiae remotioris initorum et fir
matorum cum Rmo et Illmo D. D. Aloisio Cardinali de
Arragonia super resignatione facienda ac deinde facta
in manibus Smi Dni Papae per praefatum Rmum D. Cardinalem

Incertum autem et incompertum fuit et est adhuc, an hic vere deliquerit in illo quod Joes a Gandavo crimina habere eum fecisse. Suspicor autem interpretative tantum et implicite propalatam fuisse confessionem, non verbo sed facto, quod fieri potuit si prior usus fuerit cognitione acquisita ex confessione maxime illo tempore quando Bulla pontificia nondum extabat qua prohibetur ne Confessarius superior utatur scientia acquisita ex Confessione. Quia si verbo vel signo vel quocunque demum modo simili revelasset, puto quod non evasisset carcerem; praesertim cum hoc in superioribus annis tam severe animadversum sit in quendam Confessarium, qui cum sederet in sua sede Confessionis et casu homicida in flagranti delicto deprehensus fugiens satellites transiensque per Ecclesiam accidisset ad pedes eius et confessus fuisset crimen suum statimque rursum fugam arripuisset, supervenientibus apparitoribus qui homicidam insequebantur ipsisque interrogantibus sacerdotem, qua vel quonam fugisset, ostendissetque ille manu vel nutu ostium per quod effugerat, fuissetque criminosus apprehensus, amicis homicidae istius accusationem ad summum pontificem deferentibus, sacerdos loco homicidae capite plexus est et alter absolutus. Hoc ex viris fide dignis accepimus. Quod si propter causa tam levem animadversum sit (in quam) in istum, non est verisimile quod hic pater tam facile poenas ullas evasisset. Nihilominus quia hoc fieri potuit et nunc adhuc quoque potest fieri ut crimen admissum sit et impunitas crimini data, nemo nostrum se decipiat quia quamvis hic ad horam fortasse res lateat, tamen aliquando revelabunt caeli iniquitatem illius qui revelaverit sacrosanctum et tremendum illud secretum, et terra adversus eum consurget, et manifestum erit peccatum illius in die furoris domini, cum eos qui dixerunt domino deo recede a nobis scientiam bullarum aut statutorum nolumus, in diem perditionis servabitur et ad diem ultionis ducetur.

Emmanuel Rodericus quaedam minorita collegit octo Bullas pontificum inter quas et illa extat quae prohibet id quod s.

Appendix

Anno quo praefectus caepit hanc domum D. P. Scherpenisse usque ad annum (qui fuit 1515, in qua 22 annis praefuit) usque ad annum nimirum 1538 exclusive ordinatio facta est in Capitulo Generali Ca. 1515 de Canonizatione P. N. Brunonis, atque hanc quam hic subjicimus de verbo ad verbum.

Ista Carta privati Capituli die xx mensis februarii per Rdum patrem Cartusiae et ceteros priores ad hoc per Cartam praeteriti generalis Capituli nominatos cum Conventu Cartusiae celebrati praeterea ut ad causam certore pacem, per priorem domus Neapolis visitatorem provinciae et hispalem provinciae Lombardiae remotioris ministrorum cum Rmo et Illmo D. D. Aloisio Cardinali de Arragonia super resignatione facienda ac deinde facta in manibus Smi Dni papae per praefatum Rmum D. Cardinalem

Haec ordinatio promulgata fuit in chartis anni 1514 non autem 1515 ut hic ponitur

in favorem nostri ordinis de monasterio S. Stephani de Bosco, Squillacensis diocesis, in quo corpus Beatissimi patris nostri Brunonis conditum iacet, reservata sibi certa annua pensione, et sub certis modis, formis ac conditionibus in Capitulis dictorum pactorum adiectis, visis etiam litteris, Capitulis et aliis in dicta Charta magis specifice declaratis, habita super his conferentia et deliberatione matura omnia et singula in dicta Charta dicti Capituli privati ordinata, contenta et descripta tanquam rite et recte facta laudamus approbamus et confirmamus: Et insuper visis bullis super his expeditis per dictum priorem Neapolis nunc nobis exhibitis seu ipsarum bullarum copia una cum certis aliis litteris et instrumentis ad materiam facientibus, dictoque priore pleniter audito in his omnibus quae circa hoc per eum facta sunt et facienda restant volentes huic tam pio et laudabili operi, quantum nobis possibile fuerit optatum et debitum finem imponere ad Dei laudem et ordinis incrementum, auctoritate igitur nostri Capituli generalis prioribus domorum Bononiae et Mantuae una cum praedicto priore Neap. committimus, iniungimus et mandamus quatenus ad hoc propria opportuna et necessaria accedentes iuxta commissionem et informationem sibi ad partem datam manibus propriis R.di patris Carthusiae et aliorum Diffinitorum signatam procedant, salvis in omnibus et per omnia protestationibus appositis in instrumento confirmationis factae per R.dum patrem praefatum in dicto Capitulo privato, a quibus non intendimus

quovis modo etiam actu contrario forte interveniente recedere, aut nos aut quascunque ordinis dicti alias personas et domos, vel earum res et bona obligata ad observantiam aut solutionem dictae pensionis impositae, vel censuris et poenis aliquibus submittere nisi duntaxat per modum et formam in dicto instrumento declaratam, et quoad domos dictae nationis Lombardiae provinciae, quae se ad hoc voluntarie submiserint vel submittere voluerint: Quod si forte dictus prior Neapolis aut quivis alius obligationem hanc submissionem aliquam aut aliter fecerit, illas tanquam a non habente potestatem et contra nostram et ordinis voluntatem factas cassamus et revocamus. Et nihilominus, ne similes in posterum fiant, inhibemus. Et si (quod non credimus) fuerit hactenus eis fortasse aliquibus personis ordinis, aut quibuscunque aliis super his aliqua commissa auctoritas et facultas, illam pariter cassamus et revocamus, ac eis omnem potestatem adimimus: De his vero quae dicti priores domorum Bononiae et Mantuae sibi commissis fecerint aut facienda restabunt, frequenter et diligenter informent R.dum priorem, et inde sequentis generalis Capituli, et in omnibus discrete, et cum bono consilio procedat ut eorum providentia, sollicitudine et industria coeptum opus ad finem debitum et optatum perveniri valeat, Domino hoc operante et eodem patre nostro Brunone nobis suis meritis et precibus adiuvante.

Ex hac ordinatione colligitur corpus et domum
S. Brunonis in Calabria quae hactenus fuerat commendatitia
cuidam Cardinali Alexandrino, certis conditionibus inter-
venientibus ordinem nostrum rursum sibi vendicasse [illegible]
cum prius fuisset ordinis Cisterciensis sicut et domus
S. Stephani, quae rursus ad nos devoluta est, nisi forte
una tantummodo eadem sit domus S. Stephani et Brunonis
Iussu itaque Leonis papae X. reddita ad nos hereditas
nostra, et insuper celebrata est canonizatio S. pris N.
procurante D. Antonio titulo S. Praxedis Cardinale
ordinis nri protectore, praesentibus DD. Mattheo
priore Bononiae, Ludovico Martino, Jacobo Neapolis
et Hugone S. Crucis in Jerusalem priore in urbe
Romae, praesentibus quoque [illegible] Ill.mo [illegible] patre
Laurentio Cardinale tituli Sanctorum 4.or Coronatorum
ac R.do pre Francisco Armellino Camerae Apostolicae Clerico
aliisque assistentibus anno salutis 1514. Et ne apud
aliquem forte dubium remaneret, soliti sigilli
appensione munita data est huius canonizationis
bulla subscripta

Antonius Dei gratia Card
S. Praxedis protector ordinis
propria manu
Ambrosius [illegible] Vercellanus

Haec ex originali
transcripta sunt.

Ordinatio Capli generalis anni 1515

Cum Sanctissimus Dnus nr Leo providentia divina papa
decimus et modernus nobis et ordini nostro sua gratia
dederit et concesserit licentiam et auctoritatem ut in
singulis domibus dicti ordinis nri et earum Ecclesiis seu
Capellis possimus festum S. Brunonis pris nri solemniter
colere, et devotione debita celebrare, cuiusque corpus et
memoriam dignis in domino laudibus prosequi et venerari
ac officium conveniens in honorem ipsius agere et decantare
nec non commemorationem singulis diebus de eo facere
et alias prout in desuper confectis litteris plenius
continetur. Propterea ne tantam gratiam neglexisse
videamur, ad Dei, et ad eiusdem pris nri laudem et
honorem, ordinis incrementum, et nostram nostrorumque
salutem, consolationem et pacem dictarum litterarum
mentem et tenorem insequentes volumus et ordinamus
quod de cetero annis singulis perpetuis futuris tem-
poribus die sexta mensis octobris (qua die idem pr
noster carne solutus beata immortalitate vestitus fuit)
festum praedictum in omnibus et singulis domibus totius
nostri ordinis praedicti et earum Ecclesiis seu Capellis in
honorem et sub nomine seu vocabulo eiusdem B. Brunonis
Confessoris cum candelis solemniter celebretur,
et ab omnibus et singulis prioribus, monachis, con-
versis, et aliis personis dicti nostri ordinis debita
devotione colatur, cuiusque corpus et memoria dignis
laudibus celebretur. etc.

In Canonizatione S. P. N. Brunonis

Salve Sancte Pater nostri Lux maxima coetus
Quem sacra Roma recens fastis adscribit et olim
Indigetem factum nunc Sanctis inserit astris
Cui sacer Ordo tuus votivas dedicat aras:
En decus omne tuum ex quo te ~~inter~~ adscribit Olympo
Roma ubique tuum grande nomen in acta refert.
Aspice quot Christo genuisti interprete vita
Exemplisque tuis. nos te tua turba vocamus
Adsis o Sanctissime Pater, votivaque dona
Suscipe marmoreas decus inviolabiles aras
Et testudinem sub fornice conopeum,
Craterasque graves et plurima dona tuorum
Omnia quae hic tenuis fortuna viris mandat.
Marmora caelantur, sculpuntur celte figurae
Quae referunt vultus ac ora simillima reddunt.
Accessit capiti decus irradiantibus auri
Ramentis, scabra per crines et colla fluentes.
Aut aere aut orichalco aut fusiles orbe monetae
Ducitur in morem vultus tuus, additur illi
Gratia, nec solo vultus radiatur in auro.
Quin etiam venia et datur indulgentia formae.
Tania quam vittaque, vincis circumire usque
Condecorant, circumque caput superaque coruscant
Ignis et aurati radii velut Iridis arcus
Iridis, aut qualis prima est lux punica solis.

Ante pedes deiectus apex, gravis iamque infula, mitra
Pastorale pedum, nec habet redimicula mitra
In manibus codex quo dia oracula patrum
Enarras, in quo Davidis carmina Regis
Ad sensum enucleas geminum, et mystica pandis
Ac intemperias larvasque immanis Averni
Propulsare doces, et tela retundere telis.
Quo simul explorat valide terrasque profundum
Scripturae, supera inferius humanaque miscens
Divinis, facis ut sensus conspiret in unum
Et pugnas nodosque graves dissolvis acuto
Configens cornicum oculos calamoque sepulcro
Dissocians ac distinguens aenigmata rerum,
Doctrinamque ferit quae contradicit haeresis omnis
Docta in implacitos torquere sophismata Rhombos
Dum quae sollicito calcor purgantur aceto
Antycirasque bibunt ut mundent pectus et aegri
Affectumque caput, mihi non medicabilis illa
Arte Machaonia venit, sed agrescit, et intus
Quibus nascuntur domini, furor usque regnat
Aut, Ego Regnabo, mihi dura superbia clamat
At hic qui lacrymas plus, et plus imbrice coeli
Perpluit me pater et de divino codice stilla
Oceanum lacrymarum hic stilla in pectus sulcum.
Moxque fluunt vim lacrymarum et aquatio brutis
Lusibus, irriguoque natabit pectus amore.
Et fluet de imis urgentia lacryma fibris.

§ 10.

In canonizationem eius.

Quid contulerit Ordini Canonizatio S. Patris nostri non est facile explicare; nam sicut occulta sunt fere dona dei, ita data quoque et accepta quamvis plurima sint, tamen sunt fere occulta; sed sicut ex effectu causa ita ex iis quae canonizationem hanc sequuta sunt deprehendimus veram esse quod manarunt in nos immensa Dei dona et beneficia non aliam fuisse quam S. Patris intercessionem et merita.

Notari potest ab illo die maior in ordine vitae rigor, et vigor spiritus gratiae et precum, cuius rei quoque testis est Thomas Bozius qui scribit in nostrum ordinem praecipue effusum fuisse spiritum gratiae et precum, additque nostrum ordinem hac gratia et precum quemvis alium ordinem superare in hoc precandi genere, qui etiam putat non esse alium qui tot preces conceptis verbis ediderit.

Accessit his Dei donis etiam spiritus martyrii qui anno vigesimo post canonizationem hanc, datus est patribus nostris Anglis ad subeundum martyrium, Nam 1535 passi sunt tanta constantia ut et orbi toti notum sit. Nec dubium quin ex sacris officiis sancti patris hausti? sunt beati martyres, Reliquiarum enim illius est seminarium quoddam libertatis et perpetua statuerigo praesentis gratiae

Ano Dni 1535 1537 et 1541

Ex quo sacrosanctum corpus illud transtulit post Abbas S. Rufi nuper, et restituit Ecclesiae S. Stephani (in qua hodieque servatur et summae arcae ex candido marmore impositum est praeter cranium capitis nam illud permissu Summi Pontificis in minutissimas partes divisum ad varias domos ordinis transmissum est praesertim ad Pridem? prior Carthusiae parvis mandibulae cum duobus dentibus, quae super aurum et topazion, et desiderabilia fuerunt illi super mel et favum) ex illo inquam derivata sunt in ordinem nostrum occulta Dei munera; maior observatio canonis?, imo redintegratio Statutorum in solidum, primo sub Putano?, deinde sub Bernardo Carasso; multa abolita sunt, multa innovata, a redditorum et secundo professorum et aliorum contubernalium rejectio: Monasteriorum monialium recipiendorum in posterum irrefragabile interdictum. Associatio inita cum patribus Socis? circa annum 1542. de qua statim agemus: Conventiculorum recordationum, sanguinis minutionum usus aut abusus potius sublatus. Denique successit maior puritas et candor morum, librorum quoque maior ratio haberi coepit tam in Ecclesia et in publicis consessibus, quam privatim in Cella et in Bibliotheca maioris Carthusiae. Latinitas quoque maior et stylus, et loquendi modus, pronuntiandi atque terminationum ordo multo clarior et distinctio

§. 11.

Successit in regimine domus D. petro Scherpenisse D. Godefridus Clutz de Leodio prior exigui temporis utpote qui tantum per biennium rexit domum ab anno 1538, usque ad 1540 fuitque Prioratus ipsius potius necessitate quadam confusus quam via Spiritus sancti quaesitus. Si liceat mihi liberius quid dicere dicam et edixeram quod vel omnis rei prognosticon illud fuerit quod mutaverimus clypeos, sive quod ex illa Leodina provincia accersiverimus tumultuarie virum tametsi iustum et innocentem nihilominus inquietudinis domesticae mastygem et flagellum in caput nostrum. Sicut enim sub Ezechia Rege (ut vetera repetamus et magnis parva comparemus) primo legati Babylonis praemissi sunt, quibus et promissi sunt thesauri quos ostendit illis Ezechias; ita videtur hic prior a Deo praemissus ab illa regione a qua postmodum veluti dicemus, in Hollandiam et vicinas urbes ebullyt omne malum. Ut veluti fecialis quidam moderans inter pacem et bellum tacitus clamaret operae nostrae irruptionem piratarum in hoc ordinem non sequiturum. Nequis putet frivolum hoc prognosticon. Legat omnium temporum eventus et historias et videbit: populos illos et nationes ab his fere subactas vel mala passas quorum habitum et cultum assumpsissent vel praeludios et praeambulos habuisset mores alioqui non malos. Ita hac paupercula domus

quae quoad respectu Rerum-publicarum sit tantum pulus exiguus tamen imitatus interdum rempublicae regimen provinciarum. Quod ergo priorem accepit Leodiensis (nullum crimen in persona prioris fuit, sed in Conventu fala cudi debuit) signum fuit flagellum acitum iri ab illis quorum moribus subiacuerit; Quod eventus postea docuit nam a° 1570 classis piratarum Leodiensis 40 navium sub Comite Lumae et Canonicus Leodiensis deu// sectoribus fidei cum moribus inquinatissimus simul haeresim invexit et evertit domos ordinis.

Nisi quis forte malit praesagum fuisse illius vastitatis quae post 4or annos deinde sequuta est et edita a Martino Rossemio? Nec hoc absurdum a vero nam tametsi nulla prognostica praecessissent, tamen ipsa vitia nostra et domesticus Languor, et tepor admo/nere nos debuerant tenebrosi temporis et vastitatis imminentis. Statua mystica Nabuchodonosoris id est Corpus ordinis in hac provincia imminuta erat usque ad umbilicum; caput aureum erat ablatum pectus et brachia, thorax argenteus sicut putamen nucis cassus et nullus imo nihil amplius erat tantum ex aere venter superstabat. omnes fere proruerant in ventrem, omnes declinaveramus ad avaritiam et voluptates carnis voluptates carnis et sanguinis quae aere et pecunia coacervantur et ventri militant. Et sicut desertam delectionem spiritus Ezechiel imputat apostatis stuprum et idolothytorum usum Thyatirenis exprobrat

Sardos non plenorum operum incusat, Pergamenos docentes
perversa reprehendit, Laodicenos fidentes divitiis obiurgat et tamen eos ad poenitentiam admonet sub comminationibus quidem; Non comminaretur autem non poenitentibus si non vellet eos ad poenitentiam redire. Non aliter egit nobiscum Deus cuius natura bonitas. Semper autem desertam dilectionem Ordini et per consequens huic domui imputat, quia vix est charitas in ordine. Stuprum et scortationes et sanguis sanguinem tetigerat sicut et hodieque videmus in hac provincia miseras duos unum ab igne, alium a fine per omnem gradum [illegible] victorem lapsos tandem lepra veneris percussum hac pessima luem [illegible] sedentem in proximo praesidio compeditum et quidem iusto Dei iudicio sub manu inimicorum suorum ut qui cella ferro non potuit ferat carcerem. Sicut ergo Thyatirenis stuprum et esum carnium, ita Deus ordini poterat exprobrare et huic domui, a qua sicut et a provincia recessit. Item sicut Sardos sunt illi de quibus supra diximus. Item sicut Sardos non plenorum operum incusat, ita et nos omnes imperfectos arguere poterat; Et sicut Pergamenos docentes perversa reprehendit, ita et multos in doctrinam Erasmi declinantes ordo compescuit, debuit, sicut supra diximus. Denique omnes fidentes divitiis aut vitiis distortos obiurgavit non tam verbo quam ferro et flamma, partim quoque impositis exactionibus pro restauratione Carthusiarum quas vel incendio conflagraverant vel quae minabantur ruinam, ut maior Carthusia et Romana, quae domos ordinis non parum torserunt et exhauserunt.

§. 12.

Anno 1540. electus fuit D. Balduinus Coelinghen Zelandus in priorem domus huius, qui prius longo tempore functus officio sacristae et procuratoris, propter diligentem curam quam in istis officiis gesserat, meruit in priorem eligi. Fuit autem professus domus huius qui et totis annis novem praefuit. Sub huius prioratu contigit vastatio illa seu vastatio Martini Rossemii, quae quanam de causa acciderit operae pretium fuerit paulo altius repetere.

Cum anno 1542 sopitum putaretur bellum quod inter Carolum V. Imp. et Franciscum Regem Galliarum intercesserat subito recruduit. ratio repetiti belli fuit (si tamen est aliquid rationis in armis) rumor allatus de morte Caesaris qui in expeditione Africana dicebatur fluctibus obrutus, quo rumore Franciscus erectior factus quintuplici exercitu Caesaris regiones coepit infestare quorum unum misit in citeriorem Hispaniam, sed ab Hispanis facile repulsus est. alium in Lutzemburgensem ditionem, alium in Pyrenaeos montes, alium in Atrebates, sed eos irrito fere conatu; quintum denique mittit in Brabantos dato illi duce Martino Rossemio, qui ferro et flammis suburbana, vicos et castella aggressus, multa subvertit. Sane parum abfuit quin caperet Antverpiam. Lovanium quoque tentavit invadere, sed sensit pedanea militum sibi resistentium acrius quam exspectarat. De qua etiam mentionem agit Sasbout in Commentariis suis super Isaiam qui et praesens spectavit hostem in armis. adscribitque singulari Dei misericordiae liberationem urbis et populi

Cum autem Reffenius videret sibi parum feliciter succedere
receptum civitatis, verum Brabanti non ferentes in-
iuriam acceptam, retorserunt bellum in Clivenses
et Geldros, quod illi totius mali inceptores et actores
fuissent et sub Reffenio meruissent, et quidem primo
conflictu ceperunt illos castris, mox et in fuga pa-
lantes insequuti magnam stragem ediderunt, unde
Clivenses irati adversus suum ducem conspiraverunt
illum, et rursus sibi Reffenium dari ducem petunt
quo duce Traiectensem agrum denuo infestant.
Amsfordiam dolo capiunt, Campiniam devastant in
modum concitatae tempestatis, Helmondam et Eyndoviam
diripiunt, mox et finitima vicinaque loca cogunt
lytron pendere pro redemptione sua. Quo tempore
prior domus haec, quia patebat undique hostili incur-
sioni, coacta est pro se primo decem et pro tem-
pore et civitate Sylvaeducensi bis mille sexcentos
aureos solvere, nec ita diu admodum postea alios
quingentos pro redemptione cuiusdam professi domus huius.
Tamen civitas voluit consultum indemnitati nostrae
unde datis pignoribus promisit partem pecuniae re-
fundere, quod et fecit portoriis et vectigalibus ad
nos devolutis, donec satisfactum esset nobis.

Recognoscite patres et fratres et filii charissimi omnes
quibus casibus et vexationibus exercitati fuerint
praedecessores et priores vestri: Et si forte hodieque
patimur aliquid adversi, scitote quia similem incursio-
nem necdum passi simus hoc saltem moderno vel
hodierno saeculo; quod si (Deus avertat) tale aliquid conc
acciderit haec consideratio, propria mala molliet et

pensabit alterius saeculi vita et ~~mala aliena~~.

Hoc fuit cauterium sane durum quo domus haec ne
malorum morum licentia velut quadam humorum per-
carum sanie taboque diffluerit inusta est. nec ab alio
quam a Domino factum est istud, nec importune nobis
id accidit; nam malorum fontes excreverant et iam
abundantia rerumque luxuries nocitura videbatur,
meritoque suspecta nobis esse debuerat alta pax et
cornucopia latifundiorumque nostrorum amplificatio
qua ne fortassis in immensum augerentur hostilis vas-
titas effecit, repressitque non oppressit luxuriantem
annum et agrum e quo tota spes quaestus pendebat
tumque non mediocriter spes viresque nostrae fuerant
imminutae. potueruntque dici minutiones non sanguinis
sed peccantium humorum et morum.
Vivunt, inquit ille, vivunt vitia sub dentibus, et quae
vitiosus est vulnus alit venis et caeco carpitur igni
quod nisi ferro vel cauterio reprimatur ipsa tandem
vitalia laedit et accersita subita morte suum hominem
funerat immaturo nec minus acerbo casu: Quid
igitur obesse potest vastitas hostilis quae dum saevit
acrius exigit exactam morum disciplinam vitia
resecat, et ne perniciosa vitae libertas subrepat
advigilat; Excitat praepositos, terret et docet
minores, mediastinos et mercenarios domesticos ad
labores stimulat, fugat otia, odia, et dum exterior
hostis timetur, interior init pacem et reconciliatur
frater fratri et domesticus domestico suo, nec ibi
facile locum inveniunt simultas aut odium ubi foris sunt
pugnae intus timores.

Ode

Cauterata est hac domus hostica
Et tunsa ferro et tunsa bipennibus:
Verum illa sic depressa ab hoste
Ducit opes animumque ab igne,

Abacta passim millia vidimus
Eliminatis cum grege rusticis
Et agmina armentariorum
In medijs stabulare campis

Ignota pastor quaerere collium
Et per fragosa [illegible] saxa
Cautus apricare sylvis in agris
Linquit haram, timentque mortem.

Omnis sepulchrum est fugientibus
Spelunca subterranea, cryptaque
Mugitibus crebris resultat
Dum pecus et pecoris magister,

Cedunt in unam et [illegible] specum,
Et forte dicunt collibus, obruat
Nos terra et abscondat lacunae
A facie furantis hostis.

Sunt qui in sepultis urbibus undique
Quaerant sepulchra, et morte vitant mori
Putant lucrum, quaestumque magnum
Fessam animam posuisse in urna,

Hic mille mortes vivus adhuc timet
Et quotquot horas tot videt anxius
Instare vel transire mortes
Nec requies subit illa somni.

Districtus ensis qui capiti imminet
Docet timere vera pericula
Et saepe terret in figura
Judicique monovens futuri.

Si terret ensis vel violentior
Si terret hostis, plena periculi
Res est quidem, sed sanitas est
Orbis et ordinis universi.

Ferrum est, flagellum est, ut secet aridum
Strumas et omnem a carne putredinem
— Collatque, consulatque morbo et
Vulneribus, nimium pudendis.

Minitionum prima dies fuit,
Fiatque prima hac nuntia casuum
Vicissitudinesque durus
Parturiens, veniens in aevum.

Nunc et ignes aut gravi congerie
Incendiorum aut plenum opus alea
Hic vive, ut hic sicarius volabit
Liber ab hac animus favilla.

§. 13.

Exactiones.

Quia de redemptione et capitatione coepimus agere, non erit alienum a proposita materia si breviter recenseamus quae gravamina praeterea domus haec et ordo totus sustinuerit superiori isto saeculo. Deprehendimus ex antiquis Chartis infami incendio Carthusiam maiorem conflagrasse A° 1509 deinde post annos quinquaginta rursus ab Hugonotis haereticis exustam, ac tertio denique A° 1592 similiter incineratam ac miserè deformatam. Isto eius restaurationi certissima pars omnium bonorum erogabatur ab omnibus domibus, sed cum quidam negarent id iure fieri, proposita est ac ventilata haec quaestio in Capitulo Generali; quaesitum est utrum sola domus Carthusiae teneretur sua ipsius et aliorum damna restaurare, an vero totus ordo, quod cum duae provinciales essent contrariae, causa in haec verba terminata est: Si sola dom. Cart. cesset ord. cesset omnis impositio; si totus ordo, cesset ord. exactio. Non potuit negari quin duae provinciales destituta essent, unde collapsae vel e magna parte conventicula sua ac si provinciae vellent sibi conventicula restaurari, privilegia salva esse iuberent eas restaurari, sin minus cessarent privilegia a maioribus indulta. Quod cum omnes aequum esse et iustis rationibus postulatum initi faterentur, itum est in sententiam et per aliquot annos protracta est impositio.

Exhausit itaque non parum ista impositio domos ordinis tamen, si vera volumus necessarium malum et cuiquam fuit. Nec minus Carthusia Romana, quae minabatur ruinam, aerarium ordinis exhausit, ad cuius fulcimentum non solum Capitulum, sed summus etiam Pontifex auctoritate sua cogit omnes: sed quia moles erat immensa ad cuius reparationem sive relevationem potius regia propemodum expensa requiri videbantur (~~habitant enim in thermis Diocletiani, quae martyrum olim labore constructae fuit tempore persecutionis~~) ideo ad relevationem necesse fuit totos annos viginti, plus minus, contribuere. Si quis magnitudinem ac molem aedificii scire velit spectat fornices, arcus triumphales, marmora, pyramidales structuras mirabiles ac congeriem prorsus omnium rerum quae relevari debuerunt, templum quoque respondere debuit aedificio. Interiorem ornatum tantum relinquo, ad cuius idemque Cardinalis S. Crucis Archiepiscopus Toletanus quingentos ducatos elargitus est. Et haec quota vel quantula pars expensarum? Sicut ergo circa idem fieri temporibus ad Basilicae S. Petri restaurationem toto orbe collecta fieri [illegible]; ita ac per totum ordinem pro restauratione domus istius Romanae. Bene habuit quod raro vel nunquam ordo fuit sine onere. Hoc enim est quippe quod Deus aut casus voluit ut sicut phlebotomia corpori ita cauterium et exactio iuvatur ordini, proficitque ac proficiat

§. 14.

Successit D. Balduino, Theodoricus Mocculinus
professus domus hujus, anno 1550 electus in priorem
anno 1555, electus in Convisitatorem, deinde per
12 annos functus officio Visitatoris; in universum
autem praefuit huic do
vero translatus fuit,
decem annos praefuit
ibidem postea obiit.
Sub hujus prioratu inita est associatio cum patribus
Societatis sicut patet ex diplomate Rdi huius et est ita.

Diploma Rdi patris
Petri de Sarda Generalis Ord. indulta
pp. Soctis Jesu.

Fr. Petrus humilis prior maioris Cartae caeterique
Diffinitores Capli Generalis ord. Cart. maioris Cartae
Reverendo in Christo patri ac devoto nostro D. Ignatio prae-
posito, cunctisque fratribus novae Socts Nominis Jesu vilibet
constitutis salutem quam praeparavit Deus
eorum diligentibus et. Audita fama odorifera fratres in Dno
dilectissimi de vestra exemplari conversatione salutari
doctrina, et voluntaria paupertate, caeterisque virtutibus
quibus in tenebris nostri deplorandi saeculi refulgetis
perditorum hominum in via perditionis errantes ad arcta
viam salutis revocare, vacillantes stabilire, stantesque
ad proficiendum in virtutibus stimulare et magnum in
domino Ecclesiae Catholicae fructum afferre, gavisi sumus
in domino gratias illi agentes, quod in tanta desolata
Ecclesiae calamitate qua premimur, dextera dignatus est
et mittere novos operarios in vineam suam recordatus
misericordiae suae. In quo quidem sancto opere cupientes
vobis pro modulo cooperari fraternitatem vram obs
secramus per charitatem eius, qui pro vobis non dubi-
tavit animam suam ponere, ne in vacuum gratiam
Dei recipiatis, sed in sancto proposito perseverantes
in omnibus exhibeatis vos sicut Dei ministros in multa
patientia, non deficientes inter labores, pericula et
persecutiones, quae omnibus pie vivere volentibus
occurrere solent, temporaneum seu mentis non
deficientes. Et nos, fratres, si quid possumus apud
Dominum, divinis sacrificiis, orationibus, abstinentiis,
caeterisque piis operibus quorum omnium vobis et
successoribus vestris in vita pariter et post mortem
singularem concedimus participationem vestris piis
orationibus libenter cooperabimur in Domino
postulantes ut nos vicissim in oratione et bonorum
participatione commendatos suscipere dignemini.
Datum Cartusiae sub sigillo nostro anno D. 1544.
feria 5a post Dominicam Cantate sedente Caplo.

§. 14.

Successit D. Balduino, Theodoricus Meeuwius professus domus huius, anno 1550 electus in priorem anno 1555, electus in Convisitatorem, deinde per 12 annos functus officio Visitatoris; in universum autem praefuit huic domui 16. annis. per Capitulum vero translatus fuit Ultraiectum ubi per alios decem annos praefuit, ac demum anno 1574 ibidem pie obiit.

Sub huius prioratu inita est associatio cum praefata Societate sicut patet ex diplomate Rdi huius dictae Societatis

Diploma Rdi patris
Petri de Sarda Generalis Ord. inclytae
pp. Societatis Jesu.

Fr. Petrus humilis prior maioris Carthusiae caeterique Diffinitores Capituli generalis ord. Carth. maioris Carthusiae Venerando ac devoto viro D. Ignatio praeposito Generali in Christo patri ac devoto viro D. Ignatio praeposito, cunctisque fratribus novae Societatis Nominis Jesu ubilibet constitutis salutem quam praeparavit Deus [illegible] diligentibus se. Audita fama odorifera fratres in Domino dilectissimi de vestra exemplari conversatione salutari doctrina, et voluntaria paupertate, caeterisque virtutibus quibus in tenebris nostri deplorandi saeculi refulgentes plurimorum [illegible] in via perditionis errantes ad arcta via salutis revocare, vacillantes stabilire, stantesque ad proficiendum in virtutibus stimulare et magnum in domino Ecclesiae Catholicae fructum afferre, gavisi sumus in Domino gratias illi agentes, quod in tanta desolata Ecclesiae calamitate qua premimur, dextera dignatus est et mittere novos operarios in vineam suam recordatus misericordiae suae. In quo quidem sancto opere cupientes vobis pro modulo cooperari fraternitatem vestram obsecramus per charitatem eius, qui pro vobis non dubitavit animam suam ponere, ne in vacuum gratiam [illegible]

> D. Balduinus obiit anno 1578. die 19. junii. unde necessario concludendum D. Theodorium Meeuwium electum fuisse saltem anno 1549.

[illegible] sito perseverantes et Dei ministros in multa [illegible] laboris, pericula et persequutiones, quae omnibus pie vivere volentibus occurrere solent, temporaneum seu mentibus non deficiatis. Et nos, fratres, si quid possumus apud Dominum, divinis sacrificiis, orationibus, abstinentiis, caeterisque piis operibus Quorum omnium vobis et successoribus vestris in vita pariter et post mortem singularem concedimus participationem vestris piis orationibus. Libenter cooperabimur in Domino postulantes ut nos vicissim in orationum et bonorum participatione commendatos suscipere dignemini.

Datum Carthusiae sub sigillo nostro anno D. 1544 feria 5a post dominicam Cantate sedente Capitulo.

In participium Soc.tis
§. 14.

Quia pauci apprehendunt quanti momenti sit associatio
participiumque meritorum, paucis diducam. Abdicatis et
recessis ab ordine nostro Redditibus, Deus providit nobis
de aliis Sociis patribus in q(ua)m Soc.tis, quorum cum receptissime
ordo n(oste)r participavit, tam gratum habuerunt id, ut etiam
statuto firmissimo sanxerint ne quis e Societate ad alium
quam ad Ordinem n(ost)rum transire tentaret; qui etiam ad
imitationem ordinis n(ost)ri non Regulam aliquam sicut alii
ordines sed Statuta condiderunt et ad ea se suosque
intantum adstringunt, quantum res et tempus possunt.
De quibus veritatem dicitur S. Teresia quod illi sint
filii Reginae (de qua cecinit David) quae in vestitu deaurato
adstitit a dextris virtutis Dei. fertur enim cum B. mater
vidisset quodam tempore caelos apertos, vidisse pr(atr)es n(ost)ros
procedentes et gestantes in manibus vexilla aurea, quos
pone sequebantur pr(atr)es n(ost)ri ord. gestantes argentea
[illegible] et [illegible] illi Spu Scto merito eos auro
fulgere qui praediti sunt excellentissima charitate quae per
aurum signatur, nostros vero propter munditiam vitae
quae per argentum exprimitur [illegible] signa illos et ad [illegible]
eorum propter communionem animorum et participium meritorum
[illegible] sunt de quibus illud dici potest, quos curriculo
pulverem olympicum collegisse iuvat; metaque fervidis
[illegible] rotis terrarum dominos evehit ad deos. quibus
[illegible] d. petrus et totus cum illo orbis terrarum dicat illud
nos genus electum, regale sacerdotium, gens sancta etc.

et populus acquisitionis. Vere populus acquisitionis
Si quis autem videre velit quot et qualia vel quanta
acquisierint sibi Collegia in diversis Regnis et provinciis,
a Solis ortu usque ad occasum consulat [illegible] in
libello quem edidit de Episcopatibus [illegible]
praeter Siciliae et Sardiniae provincias habent eos in Italiae
continente provincias 4.or, Romana, Neapolitana, Medio
lanensem et Venetam, adeoque in ipsa urbe Roma 9
domos acquisierunt: Neapoli 4.or, mediolani duas,
[illegible] in 4.or provinciis domos circiter 90 in [illegible]
In regno Siciliae 22 domos habent. In pr. Sardiniae 8.
In Hispaniis 5. provincias habent provincia Toletana
domos habet 21. Castellana 28. Arragonensis 14.
provincia Baetica domos habet 24. provincia Lusitaniae
domos habet 18. In regno Galliae provincias habent quinque
pr. Franciae domos habet 14. provincia Aquitaniae 10 domos.
Lugdunensis 14. Tolosana 11. provincia Campaniae
domos habet decem. Flandro-Belgica provincia habet
domos 18. provincia Gallo Belgica 20. In Germania
tres habent provincias. provincia Germaniae superioris
habet domos 18. Rheni domos habet 23. provincia Austriae 25.
his adde palatinatum totum in quo mirabiliter laborant.
In Polonia, Lithuania, Prussia, Russia habent duas provincias
In provincia Poloniae domos habent 15 quibus Reges ita
afficiuntur ut dicere soleant si non essemus Reges essemus
Jesuitae. pr. Lithuaniae domos habet 15. In India duas habent
provincias Goanam et Malabaricam. Goana 15
domos habet

In provincia malabarica domus sunt 14. In Regno
Sinarum tria habent Collegia, In Japonia 19.
Haec forte prolixius recensemus quam necesse sit tamen
quia nostrae domus sunt, tanto libentius his immoror
Nostrae enim verae sunt ex vi associationis, unde et
tota fiducia dico nos etiam in Philippinis Insulis
in orbe novo seu India occidentali provincias habere
in peruana similiter domos 13. In provincia quoque
paraquariae nomen, In provincia novi Regni Grana-
tensis sex, in mexicana 14. In Brasilia 19.
Quas domos istas toto orbe diffusas habemus, quod
ostendere volumus ut hi qui domum hanc tanta
habere se putant, quamquam eandem totius ecclesiam
iactationisque suae dolent fortissimum solatium
habeant dum se in societatem et participationem
earum domorum receptos recolunt quas hic
recensemus; In his praesertim devotis quibus
hodiernus sine hospes, sine Ecclesia, sine capellanus sine Choro
sine cantu et Divinis sine Conventu vel duo vel
nemo; quod instar vocem portis videri posset
turpe et miserabile, nisi spem et solatium habe-
remus in herba, vindicationemque domus huius
speravimus intuitu participii associationis super
illud quia nihil paene dumus in terris.
Quibus si domus et provinciis ordinis nostri
comparentur vix habent umbram. Quas enim
putas complectitur ordo noster domos aut
provincias? provincias 17. domos circa 180.
Quantulus est ille numerus et qui si nos
si cum eis comparemur! tamen ipsi non
dedignantur nos socios et minimos sibi habere.

Successit Meerbio D. Henricus Mierlo primus domus
huius procurator, mox et prior domus monachorum
electus quindecim annis praefuit. Sed revocatus
ad hanc domum professionis suae et electus in
priorem vixit usque ad annum fatalem 1566
quo anno domus ab Haereticis destructa est et
ipse cum domo pariter motus et mortuus et in
Conventu hinc destructo sepultus A° 1567. 20 Maij.

Si quis plenius scire velit unde tumultus
et destructio hac domus ortum habuerit legat
Commentarium Surij, quem scripsit de rebus in orbe
gestis ab anno 1500. Ibi reperiet fontes et venas
omnium historiarum et rerum gestarum et praecipue
ipsum tumultum Belgicorum huius anni 1566.
quo Iconoclastae haeretici coeperunt omnia demoliri
Imagines et statuas sacras prae caeteris rebus
sacris ignominiose tractare; quae quia omnibus
in historia temporum mediocriter versatis adeo
nota sunt ut superfluum fuerit ea repetere; hinc
est quod ea levi pede percurrimus, et ad domes-
ticam narrationem recurrimus: ne si externa
immoderatius prosequamur, in immensum excurrat
annalis. Itaque potius ad fugam et exilia nos-
trorum veniamus et quamvis nihil aut vix quicquam

de veritate rerum earum quae post destructam
domum tam in hac provincia quam in ordine
gestarum habeamus, eo quod chartae capituli
generalis quae totis decem annis quibus nostri
dispersi fuerunt, exciderint, et desint in textu
chartarum, hinc est quod incerta et dubia fere
omnia habeamus. accedit praeterea quod in hoc
quodammodo velut exilio adhuc constitutus
exul ab urbe et a domo scribo sine lumine
sine subsidio illo chartarum quod ante annum
cum adhuc essemus in urbe semper ad manum
habebamus; et quae deinceps narraturus sum
non tam ex chartis vel scriptis quam ex vivae
vocis oraculo tradita et accepta habeam.
Unde ignoscendum scripto et scriptori, si quid
secus forte quam rei gestae veritas se habeat
narret quia haec quae deinceps prosequimur
partim ab obliviosis auditoribus, partim ipse
obliviosus interdum scriptor tametsi qua possum
optima fide narrem, nihilominus potui errare.
Sed tamen aequus rerum et temporum aestimator
non palpator facile ignoscet, nequam, si consi
deret, de perturbatissimis temporibus non aliam
fere quam perturbatam narrationem et ora
tionem potuisse conniti. Opto autem ut, dete
ctior aliquis auctor haec vel suppleat vel
emendet vel saltem ut benigne interpretetur

Hendecasyllabus
In fugam et dispersionem Israelis.

Heu iam satis est o hoc libello
Iam pervenimus usque ad umbilicum.
Centenarius hic dies et annus
Ex quo condita posthuma hac Sophiae
Est Cartusia inauspicata in orbe
Nostro ter male coepta, ter relicta
Et nunc incinerata et insepulta
Magni nominis umbra. fugit ille
Passer, nycticorax et alis olim
Solitarius aedis atque tecti
Qui se perpetuum hospitem putabat
Fugit tityrus et colonus et grex
Armentarius asper et subulcus
Et porcarius, et victor, et faex
Omnis civium, civis farina
Thesaurire facta una, Zytha.
Hic Gheldros petit, ille per patentes
Campos, arva, pascua, rura, campos
Arnhemum fugit alter Vltraiectum
Alter forte Coloniam Vbiorum.
Hac dispersio et hac vicissitudo
Fuit temporis illius, peracta
Transmigratio solitariorum.

Elementatio

seu

Recidivatio 2a

Sus

2us

Annus hic correlativus sexagesimus
sextus supra millesimum quingentesimum (quo
domus haec destructa est et primo quo condita
est anno qui sexagesimus sextus supra millesimum
quadringentesimum erat) praecise centesimus fuit.
Utrum aliquid mysticum habeat numerus iste
non disquiro; sufficiat mihi subindicasse id
quod a maioribus nostris audivimus, qui saepe
soliti sunt dicere domum hanc nunquam adultam
fuisse nec quidem tunc quando primo destructa
est ab Iconoclastis perfectam fuisse; sed semper
in cunis et curis et in fasciis quibusdam suae
pueritiae versatam fuisse, unde videtur merito

in terminationem illam incurrisse quae ait
puer centum annorum morietur. i. pueritia
seu aetas illa rudimentaria morum habet
sua fata et ideo quia quotidie repeccasset
morietur; Quod non tam de domo vel tecto
quam de inquilinis intelligi debet. Sed quia
iam id non ago neque muneris nostri est
damnare mores vel laudare, nec moralem
historiam praecise scribimus, ideo contendimus
nos ad alia narranda quae nostri [illegible]
instituti videntur esse.

Tamen quia nefas est ad lumen divinum
penitus connivere, vel claudere oculos et
animadversionis divinae seriem non velle
advertere, ne forte reprehensionis notam
incurram si dissimulem vel praeteream ea
quae se mihi aperiunt; dicam paucis quis
fuerit ordo divinae in nos animadversionis
tametsi non tam perspicue vel intime penetrare
[illegible] altitudinem divinam super nos indicii
nihilominus adhibita dioptra perspicua seu
rationis naturalisque coniectura diligentique
consideratis causis omnibus et circumstantiis
temporum praecedentium, simulque intuitu totius
saeculi istius, puto me vidisse lumen in lumine
possequi tum ex meo sensu tum ex aliorum
praecipue

definire quae fuerit causa destructionis domus huius
et omnium in solidum aliarum quae sub hoc climate
sitae fuerunt. Revera nulla fuit alia pene ratio
quam diluvii universalis olim, nec ordo diversus
nec exterminii forma dissimilis. Causa fatalis
fuit quod omnis caro depravasset viam suam, nec
spiritus in homine nec sensus ullus aut succus
religionis vineret multo minus vigeret, sed
saecularis affectus et amor praesentis, horror
autem futuri saeculi. Cuius rei indignitate deus
commotus aliquando tandem evigilavit, virgamque
vigilantem et ollam ferventem quibusdam quidem
intimis amicis suis primum per revelationem (ut
Susonem ante centum aut circiter superiores
annos ut patet ex libello quem edidit de novem
rupibus, qui perpetuus pene testis est eorum
quae supervenerunt in nos malorum) mox et mani-
festius revelavit deus iram suam de caelo
quando per multos dies et menses cometes de
caelo terribilis ostensus est habens figuram
et formam ulmeae virgae porrectae ab oriente
in septentrionem quae maxime imminere
videbatur Belgio nostro, prout ille qui vidit
octogenarius quidam pater nobis retulit, quae
nihil aliud portendebat quam animadversionis
divinae seriem. Fuit autem series talis; primo
virga nos percussit, mox et baculo, postea
ferro ac bello.

Quod quia a Surio fuse lateque satis exaggeratur non
retexam quae ille texuit, sed pauca quae omisit vel
quae privatam hanc narrationem concernunt adjiciam.
Et ut intelligatur causa tam prodigiosae castigationis
quae super nos venit, breviter causas aliquas hic pono.
Cum elanguidata Respublica regeretur velut effeminatior
a foemina; pertaesa tandem Nobilitas regiminis istius
videns omnia feuda et dominia devoluta poene esse vel
ad principissam vel ad monasteria, nihil Statibus
patriae fere superesse nec in aere nec in re; Nobilitatis
tantum titulos et fumos se possidere; exhausta enim
poene magnatum aeraria (decoxerant enim sua patri-
monia) tandem in seditionem versa conabatur introducere
novam Religionem ut sic vetere abolita invaderent
monasteriorum et Ecclesiasticorum bona; quibus postquam
ditati fuissent etiam vires haberent ad excutiendum
jugum unius foeminae, quae cum tanta potestate regere
vel premere potius eos videbatur. Haec fuit prima et
praecipua scintilla commotionis extrinseca quae tam vaste
mater sparsit. intrinseca certe fuit iustissima ira Dei
quae criminibus et vitiis nostris aucta magis ac magis
adhuc augescebat; aucta dico vitiis et peccatis
Ecclesiasticorum; nam populus quidem et Senatus struxit
dissidia propter quae venit ira Dei, sed monasteriorum
et Ecclesiasticorum dissolutissima vita, aucta fuit,
hinc illa vox cuiusdam concionatoris: Omnis consum-
mationis finis. quod verbum cum tractaret idem ille
pro concione, et ardentissime desaeviret ostenderetque
de saeculo isto vere posse modo debere intelligi, diceretque
Status statum accusat, homo hominem, ordo ordinem et
omnes alius in alium rejiciunt crimen, et non est interim
qui vel emendet se vel corrigat alium vel salutem publicam
spectet.

Cum itaque in hac sententia perorarer, idque cum summa
contentione et dolore, sive casu (quod esse existimo)
sive in mysterio, descendit de suggestu et statim post
mortuus est atque ita vere vidit omnis consummationis
finem, ostendens in mysterio alium (nisi miserationes Dei
intervertant) instare finem. Sed ad rem. Cum augerentur
vitia quotidie, augescebat quoque ira Dei. de vitiis aliorum
taceo, pauca nostra commemoro; judicet quisquis aequus
est rerum aestimator quid pro his mereremur; Scio
domum ordinis in hac provincia, in qua 35 lectisternia
totidem amicos usque subinde vinis interdum una nocte
[illegible] frata [illegible]
[illegible] de hac platearii clamabant:
[illegible] est bonum hospitium te vret ende te peerde.
audiebanturque voces illae dominicas praesertim et festis
diebus: Lamus [illegible], ibi comedemus salsam et
bibemus zythum, cerevisiam et siliquas [illegible]
vidisses infames et [illegible] sortis homines, faeces,
scaphas, et [illegible], agminatimque peditantes, ad hanc
domum venire sacris praecipue diebus (si superis
placet) quia feriatis non vacabat, atque ita sacerrimi
dies apud nos agebantur. Dixerat ô mores o tempora
Tullius olim sacrilegum strueret cum Catilina nefas;
quid nunc aut quid hunc diceret si ea videre contin-
gisset. Vel audire quod aliquando Christianus visitator
de hac domo cum admiratione et exclamatione dixerit.
Cum hic [illegible] J. Camerinus ad eum venisset
et rogaret ille quomodo domus hic haberet, diceretque
hic: Bene. subdebat ille: Nescio quo fato vel mala facta
bona est.

fuit ille pater quidam Custos [illegible] Soc. Jesu

[illegible]

§ 2us

Quid porro sequutum est vel quis fuit exitus Dei
modus, si quid audet coniectura humana vis
oculusque perspicax, videor conjicere posse
vel referre quis fuerit modus aut processus
divinae iustitiae quem mihi videor videre.
Inprimis videas tu mihi Christum Dei filium
inter haec exsurgentem, iratum, inflammato vultu
et dicentem alicui fortassis exterminatori
Angelo, vade, percute [illegible] sanctuario
meo. Verbum erat, dictum, factum [illegible]
citius. Statim fax et turbo Iconoclastarum
surrexit in modum concitae tempestatis, aras
statuas, fora, templa conquassavit. Auxit
procellam politicorum sive Statuum indignatio
meditantium bellum, qui in omnem fortunam
intenti, nihil gratius habebant quam videre
tumultuantem ac rebellantem plebem. Sed tamen
misericordia domini, quod penitus non fuimus
consumpti. Temperavit misericors Deus iram
et mitigavit vindictam; unde primus hic turbo
seu animadversio fuit tuba belli potius quam
bellum, visusque fuit Deus insonuisse buccina
tantum, nam ultra confractionem imaginum
res non processit. Nec domum hanc alio foe-
darunt titulo quam quod imagines demoliti sunt

nec ullum aliud vulnus domus haec accepit, quam
quod interiori cultu vel ornatu denudata fuerit
quamvis et hoc satis grave sit, nam nihil paene
remansit intactum quod Harpyiae vel sanguisugae
potuit istae non decoloraverint aut foedarint.
Odaeum convulsum penitus, hamicycli, sedes et
lignea quaeque confracta, altaria prophanata
fuerunt vel disiecta; nec Refectorium potuit
illaesum aut intactum remanere, sed illud eadem
rabie deformarunt; penuaria similiter et
Cellaria vid[illegible] vino aut cerevisia
[illegible] aut [illegible] vasis unde liquor eis
effusus replebat omnia. Vasa alia annonae
quotidianae velut butyri et similia tam foede
tractarint ut cum auferre non possent vel
alvos inaniverint, potius ac instarent egestum
butyrum manu mitterent in altum et laquearibus
aut tabulatis impingerent, vel linirent pari-
etes sicut gypso vel calce liniri solent. Et
quidem ii erant qui si salva domi suae habere
potuissent non ita prodegissent, sed comedissent
utique vel inter thesauros eiusdem nimis
nimium istam reposuissent; erant enim plerique
vel fere omnes mediastini, sutores, platearii
calcifices, vitreamentarii, sellones, proxenetae
circulatores, textores et faeces urbis qui vel
amaro erant animo, vel aere laborabant

alieno

et ubi verbo a Gsolnam erant vasa fuerint
domini, vasa iniquitatis Bellantia, quibus Deus
utebatur ad corrigendum ac castigandum Israelem.
Contigit autem res mirabilis in urbe dum
eodem furore debaccharetur in templa ac
imagines. quidam enim extremae dementiae
haereticus conspicatus statuam S. Antonii
detrahebant eam, et fune collo eius alligato
per vicos et plateas ad ludibrium trahebat
clamans: Tewis, Tewis Waer is u marcht
ni, ghy ploert de mersche mutbier hoslach
Quod cum congeminaret et frequentaret
repetere non habuit surdas divinas aures.
sed statim cum divina vindicta consequuta
est, nam cum statuam publice combussisset
universus domum ipse tactus igne sacro sive
peste cum tota familia sua intra paucos dies
interiit.

Inter haec nostri fugerunt, fueruntque in
diversa dispersi, et quidem alii Arnhemum
alii Ultraiectum alii alio se contulerunt
pauci remanserunt et in urbe substiterunt
quibus in domus proversus interiret dati
est prior a Capitulo Generali procurator
D. Bartholomaeus de Doorb qui postquam
duodecim hoc officio procifunctus fuisset

Anno 1567 institutus fuit prior et annis 4or
officio functus est ac tandem anno 1572 cum
officio vitae quoque suae finem habuit.
Quo tempore ausi sunt qui remanserant
sarta tecta reparare, et quae confracta
que convulsa fuerant, redintegrare, iamque
in tantum profecerant ut sicut ante, possent
domum habitare, quamvis pauci numero vel
certe non habitarint qui professi domus
essent. nam ex eorum chartarum Capituli
quas summa diligentia conservarunt semper
et compegerunt deprehendo eos per decem
annos plus minus abfuisse vel vagi nescio
aberrasse, desunt enim chartae ab anno 1567
usque ad annum si bene memini 1577, ita ut
decem illi intercalares anni argumento sint
absentiae vel fugae ipsorum. Rursus occurrit
aliud mihi dubium, quomodo vel qui nam
in restaurata domo habitarint cum teste
Henrico mercenario nostro habitarint in urbe
aen den Meulen Brugghe, in een wenters huys
et teste fr. Joe Camoino quidam Arnhemum
venerint et hospitati sint in domo monachorum
cum hic professus fuit; quidam Ultraiectum
alii in alia loca dispersi fuerint, quae omnia
considerata reddunt intricatam historiam.

Sed facile fuerit forte dubium hoc dissoluere si dicamus eos in urbe habitasse qui publicam personam gesserint, et qui feuda collapsa relevarint, alios porro fugisse et in fuga fuisse decem plus minus annos: Necesse enim erat ut qui domo cesserant relinquerent aliquos saltem qui, sicut solet in obitu personarum domus, se praedes offerrent et feuda curarent, ne bonis renuntiasse vel foro cessisse viderentur; erant enim obaerati non parum in tantum ut aliquando debita eorum usque ad 40000 ascenderint, fuerintque vadati sub hac interminatione nisi debita relevarent bona domus sub hasta venirent; unde necesse fuit arbores vendere salvo tamen nobis fundo, quarum auctio usque ad triginta quinque millia peruenit; remanseruntque debita quibus non erat soluendo. 5000. Miserrima fuit per hac tempora et postrema forma domus et Reip. domesticae nam ad mensuram emebantur liquida, solida ad libram, et plerumque e minio accepto a por tario vel nescio quo domestico, qui pecuniosus erat e patrimonio. Iusto dei iudicio, ut qui paulo ante diffluebant et abundabant frumento immo modo et mensura fere mittentes omnia mittentes tritticum in mare, et margaritas ante porcos et ante palpatoris tempora, tum cogebantur ad

ad numerum et mensuram dare et accipere quod illis non parum profuit nam sic didicerunt rationes dati et accepti distinguere et formam aliquam Reip. agrariae et pecuniariae seruare. Sic fere redigimur ad saniora consilia, et quamuis sero tandem tamen aliquando phryges sapiunt. Haec exempla prodigalitatis et frugalitatis seruient posteris nostris, qui si meminerint domum hanc usque ad quadraginta millia obaeratam fuisse tam prodigiosae prodigalitatis exemplum (si vere sapiunt) exhorrescent, et cautiores erunt deo propitio, ne ad eas angustias redigantur ut necesse sit illis quotidie vel metas casei, vel dupondium butyri, vel dodrantem frumenti in foro quotidie inter proxenetas emere et sub paenula deferre. Quibus aliquis e tribu potuit aliquando cantasse Conuertentur ad vesperam et famem patientur et circuibunt ciuitatem; et ipsi dispergentur ad manducandum, si vero non fuerint saturati et murmurabunt; aut sub saeculari habitu cogentur circuire domos et parasitos se dicere, manducare et mendicare, parentes reuisere et apud eos mori et uiuere, sicuti reuera quidam fecisse leguntur. Quid tibi videtur lector, de tali forma Reip. domesticae.

Ad §. 3.um

In perturbationem temporum horum.

Vir prudens ac providens in futurum et qui sedet
ad clavum et regimen domus non sicut ille pali
nurus de quo Virg. qui cum gubernaculo vitam
proiecit in undis, si sapit aliorum exemplis doceri
et proficiet; sin vero nec proficies, proyciet
autem gubernacula, quamvis evadet forte non
tamen evadet quia sicut illi palinuro contigit
piratas ac mortem inveniet in littore, imo sicut
huic optimo priori S. Bartholomaei evenit ab
sorbebitur aestibus curarum ac prae tristitia
morietur fortasse (verum desertatus enim tamen
Lubus anno 1572, mortuus est prae tristitia) vel
certe morte gravem vitam ducere cogetur et
arescentibus aliis prae timore ac expectatione
rerum earum quae impraemeditatis ac improvidis
evenire solent, ipse quoque tabescet ac arescet.
Quid ergo suadebimus alicui, priori vel aeco
nomo deprehenso in tali temporum articulo? Da
bimus homini turbato, trepidanti ac palpi
tanti in meridie, consilium aliquod, vel verbum
quo se consoletur et erigat. Optime dabit
S. Chrysostomus ob illud aureum, quo ait: Vera

Vera perturbatio atque confusio non in rerum motu est,
sed in animo ita affecto, qui quamvis ceteram rerum
descriptionem habet aptam, usque dum confusionem ac
perturbationem in seipso coercuerit, nullum illi ex alia
perturbationem praesidium erit; sed (marginal: oratio de providentia Dei)
rerum apta descriptione praesidium erit; sed
quemadmodum oculus aeger etiam clarissimo meridiei
tenebras obtinetur atque alia pro aliis, nullumque
radiorum solis fructum habet: sanus vero ac firmus
etiam vespere poterit corpus quasi manu ducere
sine ulla offensione: sic ac mentis nostrae oculus,
quamdiu firmus est, multa quamvis confusa clare
tamen videbit, depravatus autem quamvis in ipsum
caelum mentem attollat, multam ibi perturbationem
et confusionem rerum esse iudicabit. Itaque si mentis
cultum adhibeamus diligentem, nulla confusio, nulla
molestia nos excruciabit, quamvis hinc inde quoniam turbu
lentius sursum ac deorsum vita nostra iactaretur.
Ex his collige non esse praestantius consilium
contra perturbationes saeculi quam occupatio
mentis in rebus spiritualibus et divinis, ac in prae
meditatione casuum humanorum qui nobis semper
incerti relinquuntur, vel in lectione veteris historiae
quae non otiose nobis a tot saeculis quasi per
manus tradita est, vel ex arena denique et ru
rata, ex ratione ex oratione mentis ad Deum
consilium desumendum. Nec dormitare sane debet
oeconomia domestica sed vehementius etiam vigilare
praesertim tali tempore quo virtutes ipsae caelorum
moveri videntur, quale fuit tempus et status hic de quo
agimus quo/

iam mota erant. viderant in urbe vel audierant
franciscanorum monasterium excisum et penitus
pessumdatum; nonne debuerant igitur sibi providere
et eadem sibi timere, subducere onera vel domo
demittere saltem quae salva esse potuerunt, nec
sicut ostium vertitur in cardine, ita sarcire et
tergiversari, nec expedire se a retinaculis quibus
usque ad extremum se retineri passi sunt, non enim
poterant avelli a penu vel penario quod erat
adhuc satis instructum. doluissent enim si praedam
tam opimam vini frumenti et olei reliquissent
et quamvis extremum excidium instaret tamen
retinebat illos nescio quae cura petus, unde cum
viderent se diutius in loco consistere non posse
(o rem ridiculam ~~[illegible]~~!) convocant colonias et
greges rusticorum et includunt se intra septa
domus, ubi atque pasci et depasci omnia, vasa
vini, cerevisiae, siligeari, nec prius egredi quam
omnia vel praecipua quaeque devorassent. tam
multi descendebant et relinquebant quae prudens
oeconomia potuit ante subduxisse vel in usus
egenorum convertisse. sed quid in perturbatione
temporum exigimus prudentiam et oeconomiam
ab iis qui in pace vix eam noverant? turbatus
a furore oculus inclinaverat inter inimicos
suos et non videbat quid fugiendum quid sequendum
unde praecipitantibus fatis abrupserunt se partim
a loco partim a domo, et forte quidam duces fratres
a domino qui parum in spiritualibus excreverunt
naufragarunt

De quibus procellis quid adhuc dicam nisi illud quod est apud
Senecam poetam, ubi quod de instabilitate regnorum ait
videtur optime quadrare in monasteriorum et Ecclesiarum
perturbationem, agit autem sic

O regnorum (spiritualis immixti et pontificii) — in trad. Agamemnone
magnis fallax fortuna bonis!
Nunquam placidam claustra quietem
certumve sui tenuere diem
alia ex alia cura fatigat
vexatque animos nova tempestas.
Non sic Libycis Syrtibus aequor
furit alternos volvere fluctus
unda inmani vicina polo;
ut praecipites regum casus (et religiosorum)
fortuna rotat. Non nox illis
praebet tutos alma recessus,
non curarum somnus domitor
pectora versat.
Felix media quisquis turba
parte quietus aura stringit
litora tuta, timidusque mari
credere cymbam, remo terras
propiore legit.

§ 4

Residentia Boxtellana prima.

Vix substiterant in restaurata domo Vuchtensi cum ecce iterum anno 1572 nova procella temporum sive potius secunda animadversio divina super nos irruit; Nam rursus in seditionem et furorem versus populus in Encensis urbibus coepit irruere in domum quam prius mutilaverant ut eandem secundo prorsus prophanarent, quod et fecerunt, unde nostri inde digressi venerunt Boxtellam, erant autem octo numero habebantque ius electionis, cumque vacaret prioratus elegerunt ex eis in priorem

D. Cornelius vanden Kerckhoven

habuitque quinque suffragia inter octo monachos habitarunt itaque per annos aliquot in arce hac sed valde liberi, nulla fere servata clausura aut solitudine. frequentabant maiorem Ecclesiam et in ea celebrabant, ibique sepeliebantur. habitarunt autem hic ut minimum, quantum colligere potui, novem annis donec haereticis obvallantibus arcem et deditionem postulantibus, praesidiarii Itali milites qui se locum contra maximam multitudinem tueri posse diffidebant ultro dediderunt. Quo tempore magna trepidatio sane erat hic in domo, nostris inter angustias redactis cum vix pateret effugium, pons enim obsidebatur a parte anteriori, et vagi palantesque hinc et inde hostes videbantur, unde satius esse rati fugere et tuta sua consulere quam expectare irruptionem, ostio muta a parte

exteriori commiserunt se fugae, cingulo tenus per aquas transeuntes, atque ita transmisso vallo relictis omnibus evaserunt in Hees, statimque deditio et irruptio sequuta est. Hostis victor depraedatus est omnia quae nostri reliquerant, pulmentum, grana, reliquamque annonam, bene consuluerant sibi quod calices et utensilia Ecclesiae paulo ante praemiserant. Itaque depulsi suis sedibus contulerunt sese ad D. pastorem de Hees apud quem per annum plus minus hospitati sunt. Inter haec contigit aliud gravius malum quod ipsi suis oculis conspicere potuerunt. Anno siquidem 1578 cum civitas defecisset a fide Catholica et fidelitate Regi debita, et exercitus Regius [illegible] [illegible] veriti oppidani Sylvaeducenses ne statim [illegible] post captam urbem exercitum applicarent huic urbi convocarunt Concilium Senatumque belli, in quo tractare coeperunt quid facto opus sit, quid contra exercitum appropinquantem consilii? qua ratione prohiberi vel arceri possit a finibus his. Cumque diu consultassent tandem hoc consilium inter se constituerunt ut domum nostram funditus incenderent, ne forte veniant Hispani et tollant locum nostrum et hortum, quod fuit sine dubio; nam erat si domum illam integram relinquamus; illis perfacile circumdare vallum et in ea se munire, ac urbem hanc denique arctissima obsidione ex illo loco et undelibet vexare et premere. Hoc fuit conciliabulum et consilium seniorum et Praefectorum.

sed male conceptum, nec non penitus adhuc ipso
facto oppressum et iusso: nam qui se putarunt
hoc abolito firmiores contra vim omnem externam
futuros, anno qui proxime sequutus est 1579
ipsi cives et domestici Catholici contra Consisto
rianos conspirarunt, sic et post velitationem ac
pugnam caedemque mutuam Catholici superiores
facti, fidem et religionem revocarunt et per
consequens consilia in melius retulerunt, atque
ita domus illa quam sibi velut clavum in oculis
et lanceam in lateribus futuram timuerant,
nec obfuit, nec in causa saluti fuit, sed potius
diadecoris et furoris cuiuslibet postea monumentum
Viderunt itaque nostri e vicinia sua ardentem
domum et locum, sed et hic noster Henricus
domesticus vidit, qui tertio post conflagra
tionem die cum aliis profectus est illuc ut
ferramenta quae sub cinere latebant eruerent
et coacervarent, quod et fideliter praestitit
congeries maxima cernebatur trabium et
lignorum ustulatorum quae flamma partim
absumpserat partim in tantas reliquerat, sed
illud in primis triste et miserandum fuit spectaculum
cum tectum omne subito igne correptum
subsidit et locum concussit: nec minus hor
ribile et Ecclesiae spectaculo et dolori fuit multis
qui voluissent locum et domum ac sacellum illud
salvum esse, sed corruit et funditus domus
et domus dei conflagravit sine spe ulla
reaedificationis in aeternum. nunquam enim a
nobis
in aeternum (nec visum fuerit consultum) locus iste
restaurabitur. qui tametsi sanctus sit et in culpatus
attamen omen habet, qui sicut nunquam ultimam
manum et perfectionem suam accepit, ita nec
accipiet (caverint hoc quorum interest) vel
si quis ullo unquam tempore hoc attentaverit
sciat se monitum et intelligat locum esse fatalem
fuit enim (ut breviter hic anacephalaeosim faciam)
per simoniam institutus et usque ad hanc horam
saepe conversus, iactatus, profanatus, quin imo
prohibitum est (forte divinitus) opus et quo minus
Ecclesia aedificaretur in loco Deus aut casus
intervenit. Nam cum necessaria omnia ad novam
Ecclesiae fabricam congesta et praeparata essent
subito, in crebrescentibus tumultibus, omnia in
vicinam Hollandiam translata sunt et ablata
ab haereticis. Quod si posteris nostris nec hoc
persuasum fuerit ut a reaedificatione seu vera
dificatione domus illius abstineant ipsi viderint
quam catastrophen operis habituri sint. Et ut
adhuc unum verbum illis dem, meminerint quod
dixerit Occidit miseros crambe repetita.
Interim ut consulatur eorum periculo, iam ita
destructa domus e toto, ut non remaneat
lapis super lapidem, sitque velut Hierusalem
terribile nomen, tristis sepulchrum et mera
pulveris cavea et urna. Quod ut fiat supprior
instat apud Ill.^mum et ut sacra sacris vel
profanis usibus applicari possint dato libello
supplici contendit. nec erit pro postulato
difficultas

Threnus.

Ultimum hoc Musae dabo carmen aedi
Funditus lapsae ac penitus sepultae:
Nam domus pridem sile[illegible]morum
Justa dicamus
Et sibi funus moriens adhucque
Viva curavit. Superest ut illi
Posthumi vates epicediorum
Justa canamus.

O domus Arnulfis mane nomen
Gratia quondam decus, o Sophiae!
Nominis magni cineraria umbra
Et nihil ultra.

Pulvis et magnus cinis et sepulchrum
Triste sub cuius lapide sit urna
Nomen Arnulphi simul ac Aleydis
Funebre nomen.

Hic iacent alta sub humo sepulti
Et iacent bis, ter, quater hic sepulti
Incubat moles gravis hic sepultis
Et sine cippo;

Hic iacent; urna hic viduata cippo est;
Ossa sub magno latitant acervo
Et gemunt pressa hic veluti ruina
Fornicis alti.

Et iacent plures alii sub illa,
Conditi, ac fissi et domiti ruina
Donec extrema tuba rauca caeli
Suscitet omnes.

Anti-Threnus.

Quid dolor fallax, et manes, umbras
Et pios manes dolor inquietas!
Non iacent illi, quibus aeterna
Fama perennat.

Fama nec virtus moritur nec unquam
Obrui possunt sub humo nec igne
Nec tegi fumo monumenta vera
Nominis alti.

Nec domus certo iacet, aut iacebit
Quamdiu nomen superest avitum.
Vivit et maior cinere ac sepulchro
Posthumat aedes

Et licet ligna ac lapides fatiscant
Et licet tellus et humus dehiscat,
Hauriat quamvis facilis ruina
Tecta domumque,

Et chorum servat simul et triclinium
Et vorax ignis vorat omne claustrum
Vel ferox omni violentiorque
Harpyis igne.

Non stat illorum aut cadit arbitratu
Nomen hoc nostrum cinerarium, atque
Quamdiu stamus stat adhuc et extat
Et recidivat.

Præfuit itaque P. Cornelius ab anno 1572 usque ad annum 1594. quo anno quoque defunctus est, et sepultus extra urbis pomœria in Ssenhol in Ecclesia Loci ante altare S. Catherinæ, recurritque dies anniversarius obitus ipsius ad diem 27 Januarii. Requiescat in pace sancta et fidelis anima.

Anno vero immediate sequenti successit illi

P. Arnoldus Havensius 14 prior

Professus Lovanii qui licet notissimus sit Ordini et orbi nostro, tamen obiter hic notamus quo dic vel anno dederit nomen Societati primum, deinde et ordini. Hic igitur natus Sylvæducensis dedit nomen Societati anno 1558. Inauguratus est autem Sacerdos anno 1563. Cuius verbo et prædicatione Colonia potissimum confirmata fuit in fide Catholica. Qui et tandem post magnam messem et fructum animarum in æde Brugis Flandrorum in publico suggestu in æde S. Donatiani valedicens populo multis movit Lacrymas, præsertim cum dixisset se ad Ordinem Carthusiensem decrevisse transmittere. Post aliquot annos solitudinis missus est ad curam domus huius ac ipso die S. Benedicti prior renuntiatus mox a P. Christiano visitatore confirmatus totos quinque annis vix præfuit, cum ad maius onus per obedientiam vocatus, et per officia varia tractus ad vitæ finem venisset. Rogatus a nostris ubi maius onus et pondus dici sensisset in Ordine an in Soc.te

respondit nunquam sibi Cargam patientiæque fortem defuisse sed versatum se fuisse varie a Deo inter ornamenta et dedecora in Ordine et Soc.te, seque satis imo nimis stringere manus suos passum esse. Deus det, inquit, nisi requiescere et respirare in die miserationis suæ.

Sub illo translatus est Conventus ex Suburbano in Urbem Hercain. Ubi cum aliquamdiu secure habitasset, secuta est deprædatio seu irruptio nocturna militum factiosorum qui captata occasione prædæ, speculatorio navigio nocte concubia et nebulosa applicuerunt ad muros arcis, admotisque scalis ascenderunt non per ostium sed aliunde sicut fures et latrones per murum, moxque primam aulam anteriorem ingressi, quæ negligentia portarii relicta fuerat aperta penetrarunt usque ad centrum domus. Excitatus strepitu procurator occurrit et obiecit se illis, sed illi fiducia noctis et solitudine loci freti, certi quod nullus esset qui posset opem clamanti, opem ferre, coegerunt illum retrocedere, unique minati ni faceret, cumque tergiversaretur uti Lombardæ submoverunt illum tuncque nullo resistente cœperunt plurima diripere Nec immunitas sua profuit oratorio domus sed illud quoque violenter ingressi pretiosiora quæque cimelia casulas, et supellectilem domini sustulerunt et inde subduxerunt sese, redieruntque ad præsidium Francor.

Verum furtum istud et immane sacrilegium perperam
successit illis; nam Deo miserias suas persequente
conuicti de hoc coram legitimis ordinibus coacti
sunt prædam tametsi non usquequaque fortassis
integram, reddere; nihilque singulari desideratum est
de thesauro Ecclesiæ. Nihilominus timor et tremor
inciderant super bonos patres nostros, cœpitque locus
initus illis suspectus esse, tumque consilia fugæ vel
aperti discessus inter se tractare. per id tempus
aberat P. Arnoldus, agebatque Gandavi; qui cum et
litteris et sermone multorum didicisset seriem rei
gestæ, diligenter expensa re tota animadvertissetque
pericula, quibus essent expositi diurnis ac nocturnis,
rescripsit actutum, ut sine mora vel dilatione ulla
transferrent se ad urbem, [illegible]
Armaque [illegible] canendo, [illegible]
nec diutius deliberatum fuit, sed in verbo promisso
ex visitatoris consensu omnibus translatis
se suaque cum totis plaustris onustis ad urbem in
locum, qui nunc hodieque noster est. Contigit hæc
translatio anno 1593. perstiteruntque deinceps
in urbe usque ad annum 1623. quo anno rursus
violenti sumus ad arcem hanc et Residentiam
nostram Boxtellanam. Nec nos vero liberi fuimus
a tribulatione malorum et dolore, sed [illegible]

submoti cedere debuimus præsidiario militi Gubernatoris
Sylvæd. donec frumentatio peragetur, qui locum
tenuit interim quoadusque supervenit Mansfeldius cum
exercitu octo millium armatorum. præmiserat ille tres
cohortes quibus hoc iniunxerat ut arcem circumcin-
gerent et oppugnarent. præsidiarii licet inferiores
essent et impares exercitui non potuerunt tamen induci
ut deditionem facerent (erant autem sexaginta viri)
sed portis et aditibus omnibus præclusis arma
sua, tormentaque minora portatilia (curulia nulla erat)
explorant extra vallum ad teli iactum et metati sunt
ex opposito hostem. Sequuta est statim oppugnatio ab
hora circiter prima meridiana usque ad 4am pomeridianam
crepitantibus utrimque bombardis et magno fragore
detonantibus. Campanæ silere iussæ sunt et Ecclesia
clausa. Deo laus, ego quidem eram in tuto sed ut
P. prior Joannes Emmerhovius et procurator et
domestici religiosi non parum solliciti erant utpote
in arce conclusi: nec vero quicquam remittebat
se oppugnatio sed instabant et cadebant utrimque
donec certus nuntius venit qui diceret Mansfeldium
adesse cum maioribus tormentis; a quo missus excubitor
petit nomine Comitis et Halberstatensis deditionem, tum
egressus P. prior cum procuratore recta contendit
ad Mansfeldum. reclinaverat ille se iacebatque male
vexatus podagra.

nisi leminus ad primum ingressum p. prioris surrexit et humanissime excepit nec unquam tegere se voluit quamdiu cum illo egit: Et quamvis vi doloris collum directe ac vix in pedes se confirmare posset tamen nunquam sedere vel recumbere voluit quoadusque postulata audivit. postulatum autem fuit ut praesidiarijs liceret cum armis et omni supellectile sua arce excedere; de religio deditionem arcis acciperet et non fuit difficilis ut hoc concederet quin imo iussit illos in proximi militari per media castra ab eo quaestoribus suis saluos et illaesos deduci. Sequenti die movit castra, profectique sunt assumpto duce viae ex hoc ipso vico Boxtellae, qui cum eos ad locum deduxisset ad quem tendebat, Hollanus Halberstadt proiecto nummo aureo dimisit illum ab se dixitque nempe, oude groot my die grooten papen etc. Haec animi gratia partim ut levaremus nostra mala partim ut ostendamus vicissitudines et inquietudines quas passi sumus, sed iam ad ordinem et seriem narrationis revertamur.

§us 6us

Michael Jensema

Decimus quintus prior

Hic anno 1595 29 Julij prior ordinatus a Capitulo generali venit ad hanc domum, nec ita diu praefuit qui quia recentis adhuc memoriae est non immoror actibus aut casibus eius recensendis.

~~Decimus sextus prior~~

Successit illi p. Antonius van Leo Hezenisse

Decimus septimus

Rursus restitutus est et huic successit idem qui s[upra] p. Michael Jensema.

Decimus octavus

p. Joannes Stelandt

Hic sicut et superior ipsius antecessor professus de Louanij notus est ordini dixitque etiamnunc hodieque in domo professionis suae

Decimus nonus

p. Simon Tapperus

Professus d. Aegidij fratrem habuit virum religiosissimum in saeculo, qui de suo aerario quoad ~~frater hic suus~~ vixit ea alia sumpta, noluitque ut quicquam gratis acciperet a domo sua vel ab ordine, sequutus in hoc dictum illud

Melius, sive beatius est dare quam accipere.

Perstringimus haec tempora breviter, tum quia rem odiosam futuram vereor si vel unum minus magisque commendavero, vel alium prae alio laudare voluero; nam sic laudasse, detraxisse est. Accedit quod annales a libris et chartis domus et ab hac ipsa domo non habeam copiam nec iura ut omnia prosequar. Itaque aliqua hac commemoranda relinquo.

Virg.

Vigesimus prior
Hic vir hic est, tibi qui promittit plurima
P. Joannes van Emmerhouen
Augustus pater qui cum Rectoribus
Dividet Imperium.

Sicut duae tibiae ferreae, quae Rom. Imperium designabant divisae fuerunt et desierunt in testam et ferrum ita domus haec titulis et nominibus Imperialis templi semper Augusta divisa est hoc anno 1625 sub hoc Priore (quod faelix faustumque sit) in prioratum et Rectoratum; emanavitque Decretum Capituli tale.

Novellae plantationi Antverpiensi praeficimus in Rectorem D. Guilielmum prof. et priorem D'Ogwa, propterea a praefato prioratu absolutum, quem monemus, ut nihil disponat in negotiis gravioris momenti, sine consilio pp. Visitatorum, quibus committimus, ut quamprimum certos ei Religiosos adiungant, quos ad tanti operis inchoationem, et salutarem promotionem iudicaverint aptiores.

Fiat igitur cito

Exhortatio 4a.

§ 1.

Occasio translationis, et quibus Auctoribus res coepta sit.

Cum sub P. Simone, altero decennio, status domus parum ex voto procederet, et syndicus minus fidelem se probaret, ac denique domesticus et privatus quisque non optimis moribus esset; zelo dei percitus P. Joes Emmerhouius ut maturè rebus opem ferret, abdicavit se prioratu domus Bruxellensis, et huius curam serio complexus ad ductâ secum selectissimorum Religiosorum coloniâ relegatisque omnibus et singulis per Capitulum ad alia loca, P. Simone ad Prioratum Brugensem, aliis alio studuit collapsam domus disciplinam revocare.

Habebat autem R.^mum^ urbis Epm D. Masiu sibi addictissimu, et in opus Cartusiae reaedificandae vel construendae novae; vel applicandae domus fratrum et Seminarij sui simul in idipsum satis propensum, potuitq auspicijs ipsius aliquid fieri nisi mors spes omnes et res ad ipso conceptas succidisset. Nihilominus priorem spes adque permaxima semper alebat obtinendi loci, qui nȭ inceptus futurus erat, aptarique poterat et ad formam Cart.^ae^ redigi. Erat is, de quo iã diximus domus fratrum, quos vocant Hieronymianorum cui contiguu erat R.^mi^ Seminariu, utrique locus vastus et banalis. Sed nescio quo fato nostro id est tergiversante semper providentiã divinã post frustraneam aliquot annoru expectationem spes omnes et sollicitudo nostra semper delusa est. Quocunq autem Dei consilio frustratio talis protracta sit, fortassis ĩ re nostra fuit, et vero visum est nobis aliquando propheticum istud dictum a Domino. Multiplicatae sunt infirmitates eoru, postea acceleraverunt. Nȭ congregabo conventicula eoru de sanguinibus (in hac urbe nempe) nec memor ero nominum eorum per labia mea. Iunge quod sequitur et dic

Dominus pars haereditatis meae et calicis mei; tu es Dñe qui restitues haereditatem meã et Cart.^an^ Ordini funes ceciderunt mihi in praeclaris, etenim haereditas mea praeclara est mihi.
Enimvero videtur in nos non oblique dictum, quod multiplicatae sint et infirmatae toties ac reiectae preces et libelli supplices nostri quos pro domo et area fratru obtulimus, ac ideo iustã infirmitate id est indignatione commoti potuerimus accelerare discessu, et ab urbe funditus nos abrumpere. Sed et acceleraverunt negotiu negotiatores tres non somniculosi, qui velut ex sparteis filis funiculus triplex, et ex composito conspirantes non facile dissolvuntur. Quorum unus et ipse praecipuus hic in cuius nomine vertitur cardo domus nostrae; cu haberet ex distractis et venditis bonis ijs quae erant in Helvetia numerosam pecuniam, et ex rara quae in fundo est, parsimonia praecipue, nec appli, caret, eo quod in omnem fortunam semper intentus expectaret beneplacitu tuu, o Deus, et nutum; speraretq non visurus se mortem, nisi videret a se reaedificatam domu, ad quam profecto prompta fuit opus et praesenti pecunia quae nusquam

et nunquam promptior est quam in arca. sed
provinciarii patres nostri tam longas moras
pertasi, stratagemate quodam commentoque pio
sunt usi, quo perruperunt avarii ipsius inexora
bilia claustra (nam custodiebat et incubabat
parto thesauro; sicut de Hortis Hesperidum fama
vel fabula est quod hortorum illorum pomis aureis
custodiendis draco pervigil et pernox invigilet)
ita fere custodiebat ærarium suum melior aliquanto
quæstor, ut ipse de se fateri dignatur, quam
fænerator. Itaque passus est piras insidias non
uno tempore, nec ab uno homine sed a duobus
ab hoc ipso D. Willelmo Lyrano priore et D.
Convisitatore Doutrelaire Brugense qui cum collegis
distraxerint ut usque ad licitandum ac emendam
denique decimam .... totam domorum in urbe
Antverpiensi pertraxerint. Variis locus 4000 fl.
et amplius. Adjecit autem p. Rector et suam
domus ✠ pretium quod ex ea vendita conflaint
(fuit fere quatuor millium nummum) adiecit que
novæ suæ molitioni. Cujus diligentia et instantia
quotidiana locus non parum accepit ornatum
et ornamento speramus ubi fluturus sit Deus
prosperaverit cursum cogitationum et vota
p. Rectoris. Domine bene prosperare etc.

Benedictus omnis qui venit ad hanc domum in nomine
domini. Benediximus illi de domo Domini, Deus
Dominus et illuxit nobis. Constitue diem solemnem
in condensis frondibus et ramis arborum usque ad
cornu altaris ut in eo sacrificium primitum offerat
Dno. Obtulit quidem primus in loco sacrificium
abhinc fere sesquianno P. Emmeckhoue, præsentibus
et in loco communicantibus D. Rosson et aliis non
paucis civitatoribus et benefactoribus amicis, sed
cum congregaverit vocatos suos in unum dominus
forte celebrius offeretur illi sacrificium, pendente
semper et adhuc currente hoc aureo Sacri Jubilæi
anno; solventque vota sua et laudem dicent Dno
qui vocati fuerint, in remissionem peccatorum suorum
quorum nos novissimi, et ego (si superis et
superioribus placet) servus nequam vocatus
sum, ut ædificem nimirum Syon in sanguinibus,
et porro profectus sum in ipsis feriis S. Joãis Baptistæ
sicut olim primitum patres nri ad montis Cartæ
duce et ductore S. pre nro S. Brunone. Non
habemus talem viam aut vitam ducem. sed tu o puer
qui plusquam propheta altissimi vocaris, præibis
(atque utinam) ante faciem nostram. ut sine timore
de manu inimicorum nrorum, qui vias obsident,
liberati serviamus Deo soli cum laude et gloria.